15
1

Philatelica

Philatelica 2015/1

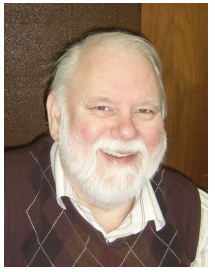
Tartalom / Content:

Filep László:	Az 1871-es réznyomású 5 krajcáros próbanyomata The proof of engraved 5 krajcar in 1871	1.
Szücs Károly:	Forint-krajcáros okmánybélyegeink első anyalemezei The first motherplates of forint-krajcar revenues	5.
Hírek / News		54.

Fordítók / Translators: Marina Shafira, Szücs Károly, nyelvi lektor / language assistant: Rojkó Annamária

Szerkesztő / Editor	Szücs Károly, Mafitt titkár / secretary of Mafitt
Tanácsadók / Consultants	Filep László, bélyegszakértő / philatelic expert
	Dr. Lővei György, a Gervay alapítvány elnöke president of the Gervay Foundation
	Mervyn Benford, President of The Hungarian Philatelic Society in Great Britain

AZ 1871-ES RÉZNYOMÁSÚ 5 KRAJCÁROS PRÓBANYOMATA

FILEP LÁSZLÓ, BUDAPEST

A bélyegek gyártásakor, a nyomdai gyártás-előkészítés során, az első nyomási tevékenység a már legyártott nyomólemezek ellenőrzéséhez szükséges próbanyomatok elkészítése. Nem volt ez máshogy régen, és így van ez napjainkban is. Ezek a próbanyomatok alapesetben a bélyeg nyomdai iratanyagában irattározásra kerülnek. Minél jobban megyünk vissza az időben, annál nagyobb a lehetősége annak, hogy ezek a próbanyomatok gyűjtői kezekbe kerüljenek.

Erre a sorsra jutott az itt bemutatott darab is, az 1871-es Levélbélyeg sorozat 5 krajcár névértékű bélyegének *barnásfekete színű, réznyomatú próbanyomata*. A próbanyomatból szép kollekció látható a Bélyegmúzeumban, a 41. számú tárlóban.

A réznyomatú bélyegsorozat 5 krajcár névértékű bélyege a Magyar Királyi Államnyomdában készült, metszett mély- (réz) nyomással, száz bélyeget tartalmazó ívekben, utólagos 9¼:9½ keret-fogazással.

Papírja a kezdetekben megegyezett a kőnyomatú bélyegekével: I. típusú, osztrák gyártmányú, vízjel nélküli, 0,09 mm átlagvastagságú, egyenetlen szövetű, fehér papír. 1872 végétől II. típusú, ismeretlen gyártmányú, vízjel nélküli,

1. ábra. A próbanyomat képoldala[1]

[1] Köszönet Szücs Károlynak a vizsgálatra leadott próbanyomat és a Bélyegmúzeumnak a 41. számú tárlóban lévő példány bemutatásához való hozzájárulásáért.

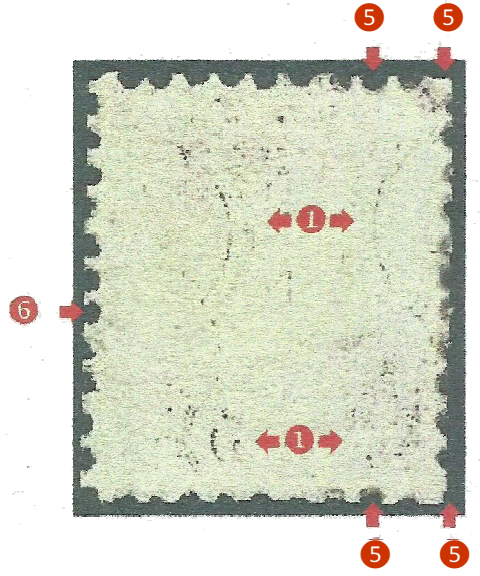
0,08-0,09 mm vastagságú, egyenletes szövetű, simább fehér papír, 1874-től III. típusú, ismeretlen gyártmányú, vízjel nélküli, 0,07 mm vastagságú, egyenletes szövetű, sima fehér papír. A ragasztóanyag kezdetekben megegyezett a kőnyomatú bélyegekével: fehér vagy kissé sárgás árnyalatú, 2 rész arabolgumiból, 1 rész enyvből és 1 rész dextrinből állt, később a ragasztóanyag minősége változott, 1875-től kizárólag állati eredetű enyvet használtak. A bélyegkép tervét Unrein János, az Államnyomda alkalmazottja készítette. Készült (kerekítve) összesen 63 millió bélyeg.

Az 5 krajcáros bélyeget rendeleti úton, 1871. május 1-től bocsátották forgalomba. (Az ideiglenes, kőnyomatú kiadást követő réznyomatú változatpostai szempontból nem számított új kiadásnak, az 1871-es bélyeggyártásnál alkalmazott kétféle nyomdai eljárásról hivatalos közlés csak évtizedekkel később, 1903-ban, Bíró Marcell neves filatelista kezdeményezésére látott napvilágot.) A sorozat bélyegei 1876. december 31-ig voltak felhasználhatók .

Az alapbélyeg katalogizálása: Magyar Bélyegek Kézikönyve, 10. szám; Magyar Posta és Illetékbélyeg Katalógus, 10. szám; Michel Osteuropa Ungarn Nr. 10.

A több elképzelésen és változtatáson átment, végleges bélyegkép leírása az 1871. április 19-én kelt, a Postai Rendeletek Tárában megjelent rendelet szerint: „A levéljegyek átalán véve jobbról borostján, balról tölgyfa virágokkal övezett világos körmezőn Ö cs. és apost. kir. Felség arczképét tűntetik elő, mely alatt a magyar korona országainak koronás czímere díszlik; a levéljegy felső két szögletén rózsa díszítmény látható, a két alsó szegleten az érték van feljelölve.”

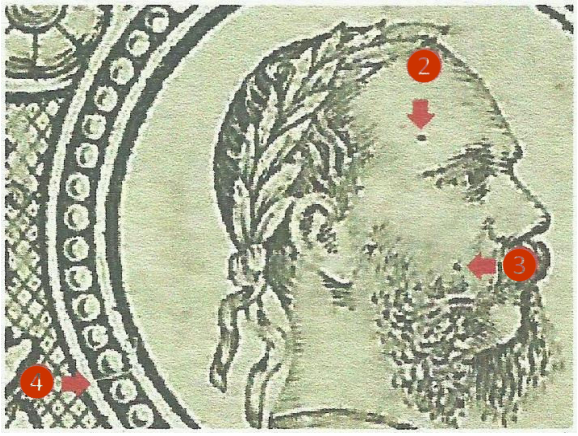
A réznyomatú próbanyomat: a százképes nyomólemezről „fekete levonatot készítettek azért, hogy a javításokat a domború galvánmásolt lemezen maradéktalanul elvégezhessék. Fontos, hogy a lemezek hibáinak javítását mindenkor a domború galvánlemezen végezték el, nem pedig az anyalemezen. {…} Ezután a javított domború lemezről korlátlanul elkészíthető egy újabb galvánfordítással a már végleges nyomáshoz a nyomólemez.” (Idézve Voloncs Gábornak a Szabolcsi Bélyegújságban 2013 decemberében megjelent cikkéből.)

2. ábra. A próbanyomat hátoldala

A bemutatott réznyomatú fekete próbanyomat többféle árnyalatban fordul elő, ez a példány barnásfekete színű, a kőnyomatú bélyegekével megegyező, I. típusú, osztrák gyártmányú, vízjel nélküli, 0,09 mm átlagvastagságú, egyenetlen szövetű, fehér papíron, enyvezetlenül.

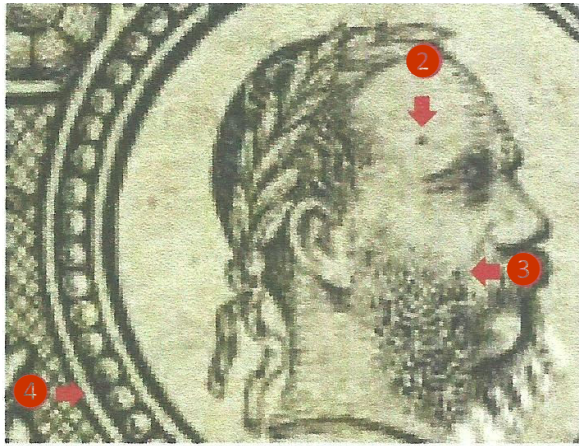
Hátoldalán a bélyegkép *ívszín-átnyomata,* ❶ amely a kép egyes részeinek szakadozott vonalú nyoma. Fogazata utólagos 9¼:9½ keretfogazás.

3. ábra. Képhibák a vizsgált próbanyomaton

Az arcképen, a homlokon lévő pont ❷, a bajusz és a szakáll felső szögletében lévő színes pont ❸ és az arcképet övező gyöngykeret baloldali, alulról a 8. és 9. gyöngyszem közötti fehér vonal ❹ is három ilyen kiszűrendő hiba, melyek javítása meg is történt – mivel ilyen hibákat a Magyar Bélyegek Monográfiája III. kötete 371-374. oldalain, az 5 krajcáros bélyeg ismertetőjelei között nem találunk.

Mint fentebb említettem, a próbanyomatból szép kollekció látható a Bélyegmúzeumban, a 41. számú tárlóban. A kiállított anyagban megtalálható az a bélyeg is, amelyen a leírt próbanyomat javítása után került és a képeken ❹ jelzésű hibát már nem, azonban a ❷ és ❸ jelzésű hibákat még tartalmazza.

4. ábra. A Bélyegmúzeum próbanyomat példánya a 2 és 3 jelzésű hibával, illetve a 4 jelzésű hiba hiánya

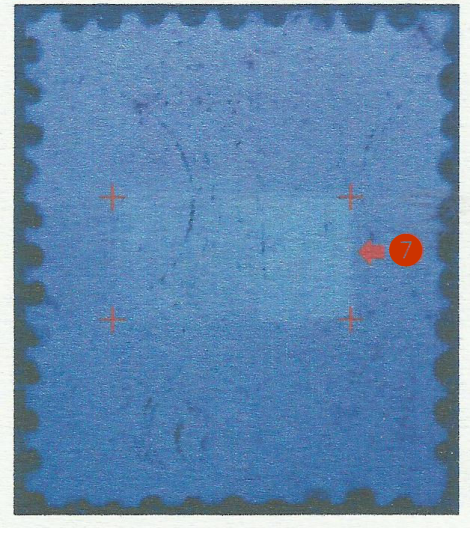
Természetesen ezt követően, egy következő lépesben a ❷ és ❸ jelzésű hibákat is kijavították a domború galvánlemezen, mivel azok az 5 krajcáros bélyeg ismertetőjelei között nem találhatók meg.

A cikkben leírt próbanyomat állapota:

a) Papírja fehér, vízjel nélküli, vastagságát Shahe CFCD 6015-10-1 típusú digitális vastagságmérővel ellenőriztem, mellyel a 4 ponton való méréskor – a bal felső saroktól indulva, az óra járásával megegyező irányban – 0,08-0,09-0,10-0,09 milliméteres eredményt adott, mely

megegyezik a kőnyomatú bélyegek I. típusú, osztrák gyártmányú, egyenetlen szövetű papírjának 0,09 mm átlagvastagságával.

A bélyeg elő- és hátoldalának EURO-BST-203LS DETECTOR típusú ultraviola vizsgálólámpával – mely UV-A nagy hullámhosszú (315-400 nanométer) és UV-C kis hullámhosszú (100-280 nanométer) megvilágításra alkalmas – való vizsgálatakor a hátoldal középrészén egy vízszintesen elhelyezkedő, téglány alakú, világosabb rész ❼ látható *az alábbi ábrán piros keresztek által határolt helyen* – melyre nem tudok magyarázatot adni!

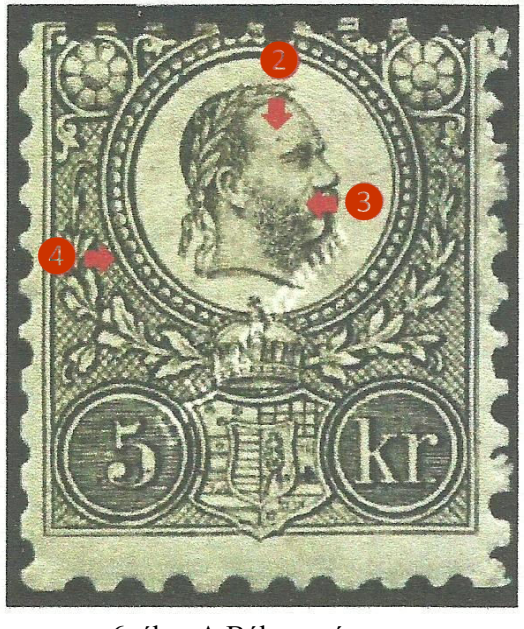

5. ábra. A hátoldal UV fényben

b) Ragasztó a bélyeg hátoldalán nem található. Hogy eredetileg is enyvezetlen volt-e, vagy hogy az enyvezést leáztatták, az utólag nem állapítható meg – azonban a bal oldalán és az alsó- és a felső 2. foglyukakon látható elsötétedett papír részeken valószínűleg ragasztómaradék ❺ van.

c) Fogazata a kőnyomatú bélyegekével megegyező, utólagos 9¼:9½ keret-fogazás, amelynek minősége a kőnyomatos bélyegekéhez képest romlott, az átütések tökéletlenebbé váltak. A fogazaton több helyen érzékelhető némi ''szépítészeti' szándékú beavatkozás (például ❻) – de a fogazás vitathatatlanul eredeti.

A próbanyomatoknak a Bélyegmúzeumban található példányain kívüli, a gyűjtői forgalomban előforduló példányai *nagyon ritkák.*

6. ábra A Bélyegmúzeum
próbanyomat példányának képoldala

FORINT-KRAJCÁROS OKMÁNYBÉLYEGEINK ELSŐ ANYALEMEZEI

SZÜCS KÁROLY, BUDAPEST

1. BEVEZETÉS

Világszép klasszikus illetékbélyeg kiadásaink jelentősége túlbecsülhetetlen, hiszen ezek közt van nem csak az első magyar gyártású bélyeg, hanem a legritkább központi kibocsátású bélyegünk is. *A kiadások e csoportja bélyeggyártásunk kezdeteit fogja át, és a közös anyalemezek miatt a színváltozásoktól függetlenül, egy vizsgálandó filatéliai egységet képez*.

Az okmánybélyegekhez készült 28 anyalemezt még Bécsben állították össze − J. Bayer vázlatrajzai alapján Jacoby nagyhírű műhelyéből származó, korukat megelőző, káprázatosan művészi rézmetszetekről − és mintegy két évig ott is voltak használatban. A gyártás 1870. október 1-én került át a kifejezetten e célra létrehozott és időközben a bélyeggyártásra osztrák támogatással felkészített budai Állami Nyomdába, ahol közel ***három évtizeden át*** nyomtattak e lemezekről bélyeget. Katalógusaink a rendeletileg is bevezetett színváltozások mellett, a papír, vízjel és fogazás szerinti megkülönböztetett gyártási változatokat hagyományosan általában 14(!) önálló kiadásban tárgyalják. Emellett még a könyvnyomású levélerezet nyomódúcainak típusa is többször változott, ami további, kiemelkedő filatéliai gazdagsághoz vezetett.

Az eredeti bélyegsor 1873-ban, már itthon, egy 20 krajcárossal egészült ki 29 címletre, melyből némelyik igen ritkán és akkor is csak megdöbbentően kis mennyiségben készült. Emiatt több kiadásban egyes címletek nem is léteznek, mások igen nehezen beszerezhetők, így a krajcáros időszakban *5 magyar okmánybélyeg-gyűjtemény lehet csak teljes*. A legritkább − a postabélyegekhez képest nagyságrendekkel alacsonyabb − kibocsátási mennyiségek mindössze csak pár ezer (!) darabra becsülhetők.

E cikk célja a bélyegrajzok anyalemezein több mint kétszer ismétlődő, és sokáig feltáratlan típusok *első, teljes körű bemutatása*[2]**.** Az e téren valamennyi címletre vonatkozóan idén elért eredményeim ugyancsak az 1878-as párizsi világkiállításra készült mintaalbumok létének köszönhetők, amelyeket a krajcáros postabélyegek anyalemezein található típusok és egyéb ismertetőjelek feltárásához már zseniális úttörő elődeink[3] is használtak kutatásaik során.

Az anyalemezekre jellemző típusok és páros ismertetőjelek jelen publikálása lehetővé teszi a kutatás folytatá-

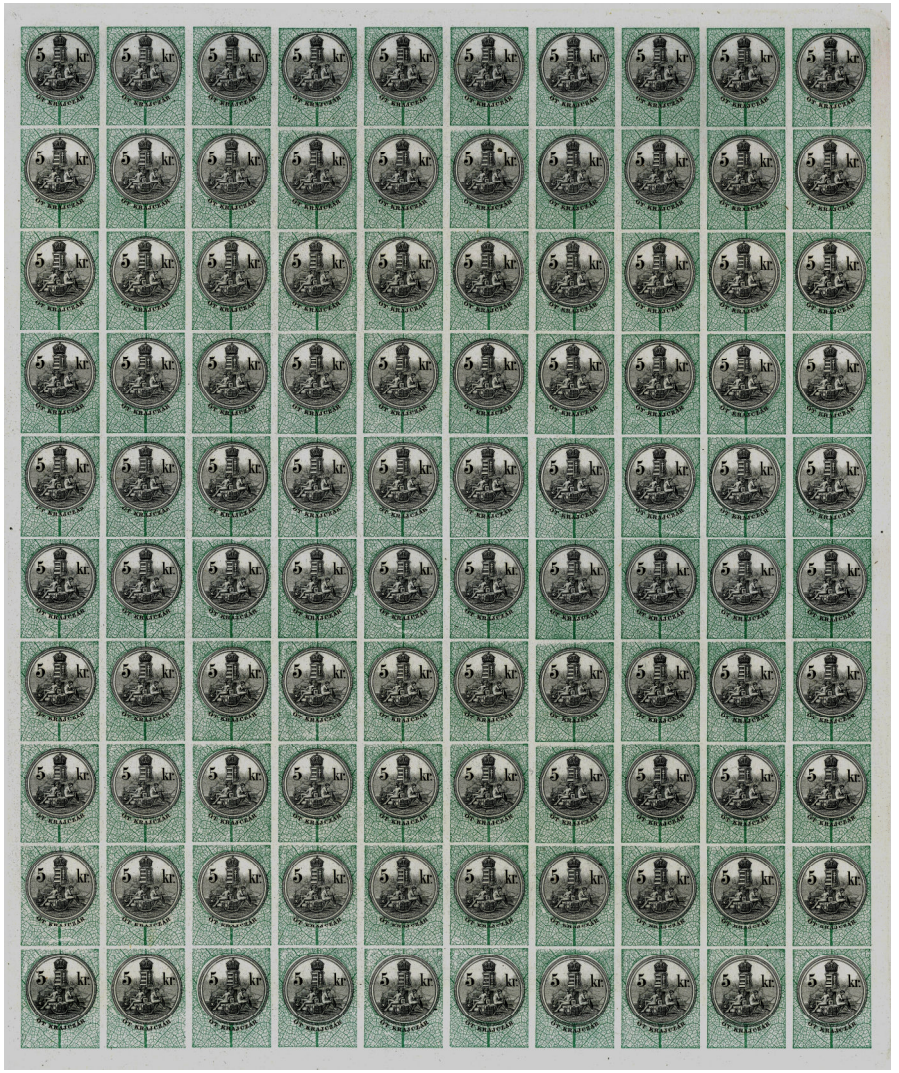
2 Köszönet Visnyovszki Gábornak és Ralph Ebnernek a kutatáshoz adott ösztönzésért és támogatásért.

3 E téren főként Madarász Gyula, Visnya Sándor, Orbán Ferenc, Petrovits Tivadar, Pákozdi László és Lovász András értek el jelentős eredményeket.

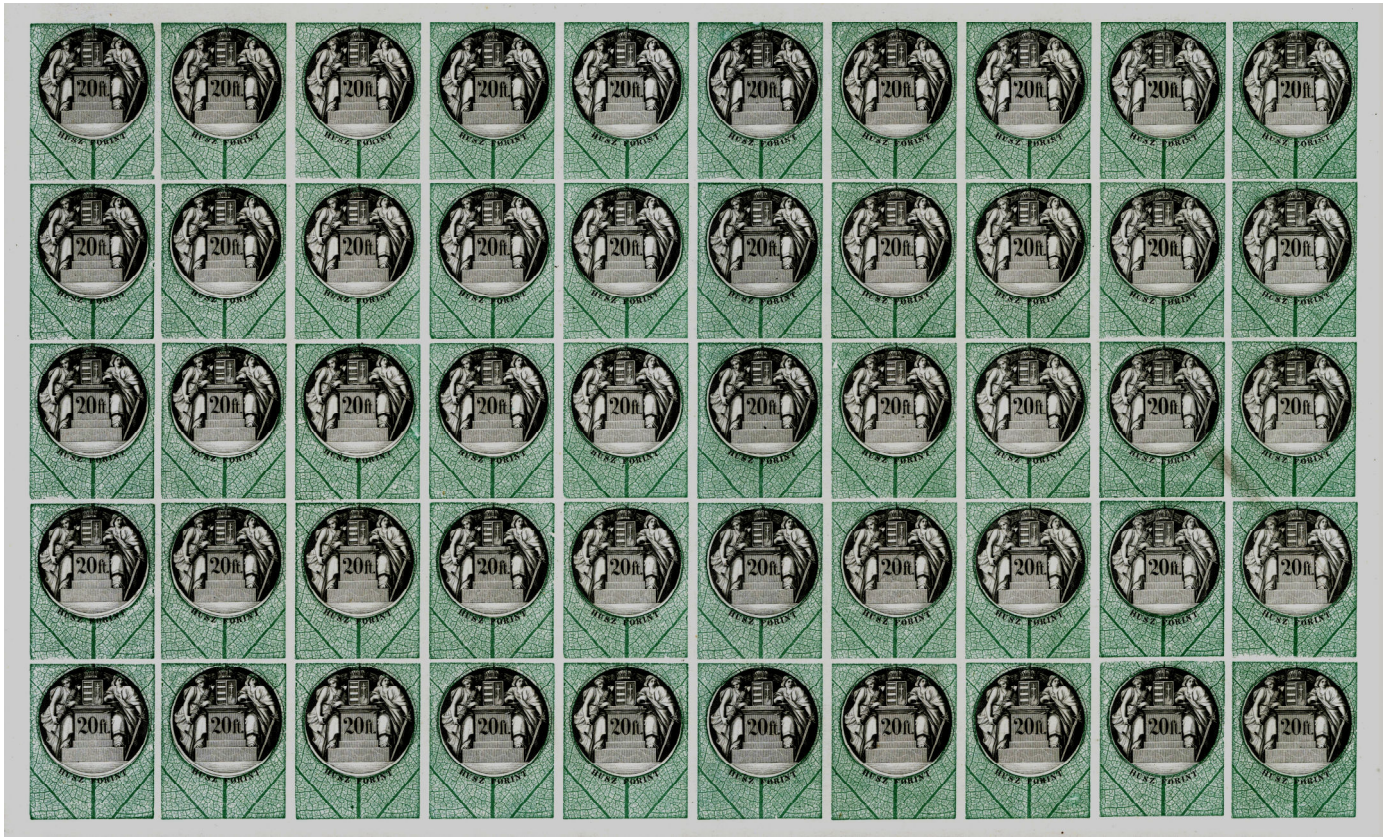
sát az ívhelyek jellemzőinek feltárására is, melyek részben az anyalemezek, másrészt viszont már csak egyes nyomólemezek sajátjai.

Az ívek 100, a forintosok 50 bélyegképet tartalmazó szkennelt képek, amelyek lapunk CD mellékletében is megtalálhatók, a valószínűleg 1877 végén, esetleg 1878 elején gyártott mintaalbumokhoz használt lemezek jellemzőit tartalmazzák. E képek olyan összefüggésekhez hasonlítása, amelyek az itt publikált ismertetőjeleket tartalmazzák, lehetővé teszik az egyes pozíciók azonosító jeleinek megtalálását.

Célom ezzel, hogy a téma iránt érdeklődő filatelista olvasóinknak is lehetségessé tegyem a bekapcsolódást a jelen cikkel még korántsem lezárt kutatások folytatásába, hiszen az összes címlet 1.600 ívhelyének egy személy általi megtalálása lehetetlen feladatnak tűnik. Az első három címleten eddig mintegy kétszáz ilyen jelet ismerek, amelyekhez erre irányuló szisztematikus vizsgálatok ellenére is néhány további címlet, mintegy „véletlenül” talált pár ívhelyének ismerete járul.

1. ábra. Az ötkrajcáros címlet mintaíve 40%-os kicsinyítésben

2. ábra. A legmagasabb, 20 forintos címlet mintaíve 50%-os kicsinyítésben

2. KRAJCÁROS CÍMLETEK TÍPUSAI

A krajcárosok 100 bélyegképet tartalmazó lemezeit galvánmásolással hozták létre, amelynek során ugyanazt, az 1871-es kiadásnál már a Payer által leírt sorrendet követték. Előbb egy ötképes csíkot hoztak létre, ezt a másolatával összeforrasztva tízképes csíkká kétszerezték. Az ebből létrehozott két húszas tömb az eredeti tízes csíkkal egyesítve egy 50 bélyegképes féllemezt eredményezett.

A tízes csík létrehozása során keletkeztek egyes oszlopokra jellemző típusok, amelyek az egymás alá másolás során függőleges irányban terjedtek el a lemezen. Ezeket további, a 20-as tömbök létrehozása és másolása során keletkezett csoportos jelek egészítik ki.

Az 50 kép 100-as lemezzé duplikálása során egymás alatt 5 bélyegkép távolságra − általában szép számban − végül ún. páros ismertetőjelek is megjelentek.

A ½ krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	AA*	B_1B_2	C	D_1D_2 D*	05-55	06-56	E	-	-	-
2.	A	B_1,B_2	C	D_1,D_2	-	16-66	E	-	-	-
3.	AA*	B_1,B_2	C	D_1,D_2 D*	25-75	26-78	E	28-38	-	30-80
4.	AA*	B_1,B_2	C	D_1,D_2 D*	-	36-86	E	38-48	39-89	40-90
5.	AA*	B_1,B_2	C	D_1,D_2 D*	-	46-96	E	-	-	50-100

Két ívhelyen is feltűnő, kiterjedt lemezhiba jelenik meg az „L” betű után, egy „fekete könnycsepp”.

26-76. ívhely

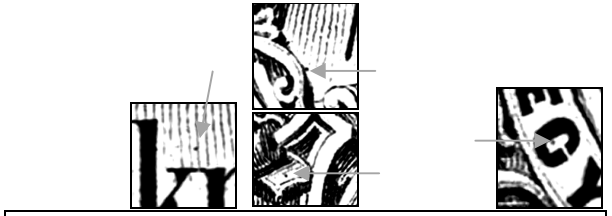
A	a „CZÁ” betűk feletti ívrész vastag, javított
A*	tűpont az „E” és a „G” közt
B_1	pont a rajz felső keretében
B_2	változó hosszú vonal az „r” alatt
C	pont a csigában a „J” felett
D_1	pont a „G” és „Y” között
D_2	pont a „k” mellett
D*	pont a keret jobb oldalán, középen
G	pont a „k” ferde lába alatt

Az oszlopismertetőjelek, egy kivétellel a lemez bal oldalán találhatók, emiatt egyértelmű, hogy csak az ötös csík másolása során keletkeztek. A jobb oldali lemezfél típus nélküli oszlopaiban a pozíciók fele páros ismertetőjelekkel szintén azonosítható, de a többi ívhely jellemzőit csak − a sajnos igen ritka − összefüggések segítségével lehet majd megállapítani.

A bélyegek típus szerinti szétválogatását a mindig jól látható „A” lemezjavítással érdemes kezdeni, majd ezt láthatóság szerinti sorrendben a „B”, „E”, „D” és „C” típusokkal folytatni. A típusokon belül a páros ívhelyet mutató bélyegek ezek után viszonylag könnyen kiválogathatók. A konkrét ívhelyek kedvező esetben szintén azonosíthatók a CD mellékleten található, részben már megtalált pozíciójelek segítségével.

A következő oldalon bemutatott páros jelek minden kiadáson többnyire jól észlelhetők, de a nyomás gyengesége és az értéktelenítés miatt a bélyegek egy jelentős hányada sajnos nem azonosítható.

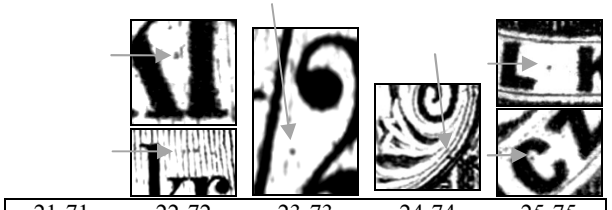
Páros jelek*

01-51	02-52	03-53	04-54	05-55

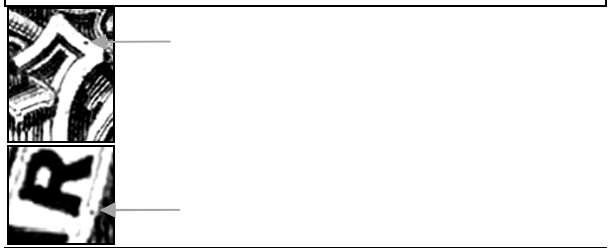
11-61	12-62	13-63	14-64	15-65

21-71	22-72	23-73	24-74	25-75

31-81	32-82	33-83	34-84	35-85

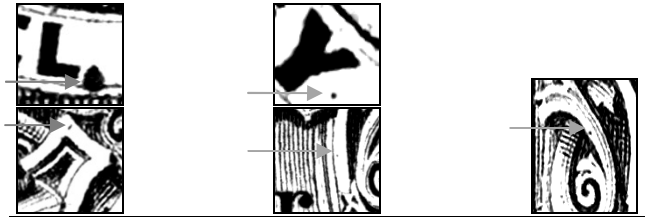
41-91	42-92	43-93	44-94	45-95

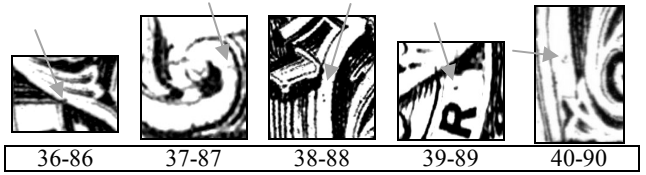
06-56	07-57	08-58	09-59	10-60

16-66	17-67	18-68	19-69	20-70

26-76	27-77	28-78	29-79	30-80

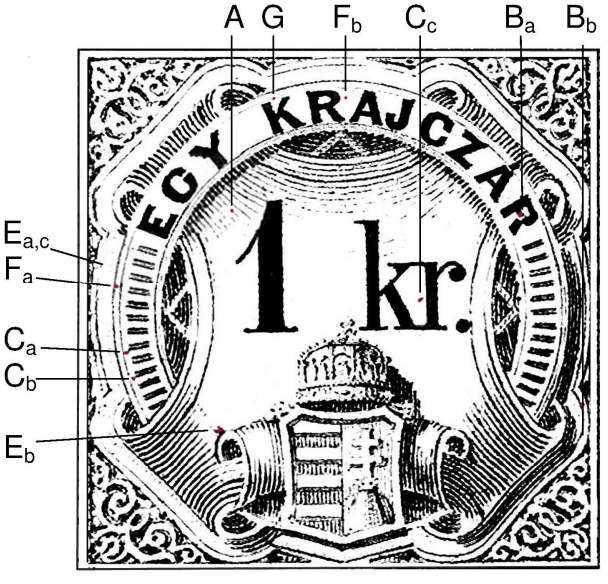
36-86	37-87	38-88	39-89	40-90

46-96	47-97	48-98	49-99	50-100

* Megjegyzés: kettőnél több páros jel esetén csak a két legjellemzőbbet mutatom be.

Az 1 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A	Ba,b	Ca-c	04-54	Ea,b	Fa-b	Ba,b	Ca-c	G	Eb,c
2.	A	Ba,b	Ca-c	14-64	Ea,b	Fa-b	Ba,b	Ca-c	G	Eb,c
3.	A	Ba,b	Ca-c	24-74	Ea,b	Fa-b	Ba,b	Ca-c	G	Eb,c
4.	A	Ba,b	Ca-c	34-84	Ea,b	Fa-b	Ba,b	Ca-c	G	Eb,c
5.	A	Ba,b	Ca-c	-	Ea,b	Fa-b	Ba,b	Ca-c	G	Eb,c

Az itt közöltek a Philatelica 11/1. számában megjelent, a lemez tulajdonságait részéletesen tárgyaló cikkben már 2011-ben megjelentek és kiegészítésük nem szükséges. Az akkor közölt jelek rendszere kissé még eltér az újabbakétól, de ezen már nem tartottam célszerűnek változtatni. A többi címletnek a típusok jelölésében eltérő eredményei azóta születtek, és a jelen cikk az első összefoglaló publikációjuk.

A	Az 1-es ferde szárától balra induló, fentről az ötödik, megszakadó vonalka egy − néha csak nehezen kivehető − pontban végződik.
B	a) Törés a KRAJCZÁR második R betűjében; b) pont a jobbra levő külső íven.
C	a) Vonalka az alulról 5-6. kettős vonaltól balra, b) pont az alulról 4. kettős vonaltól balra, c) pont a kr betűi közt, az r mellett.
E	a) A bal külső ívben a vonalkázás hiányzik (V. oszlop), b) vastag pont a bal oldali szalag mellett, c) a bal külső ív vonalkázása javított (X. oszlop).
F	a) Pont a bal oldali középső kettős ívben b) pont az R-től jobbra.
G	Pontocska a K felett megszakadó köríven.

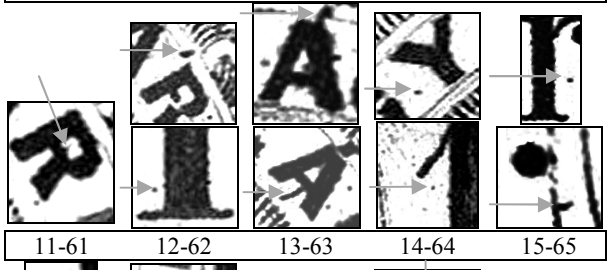
A fél- és az egykrajcáros ívrekonstrukciójáról készült egykeretes versenygyűjtemények 2011 és 2015 között több hazai és nemzetközi bemutatón és kiállításon is eredményesen szerepeltek. Ezek lapjai − több nyelven − azóta is megtekinthetők a Mafitt honlapjának „Bemutatók” menüpontjában.

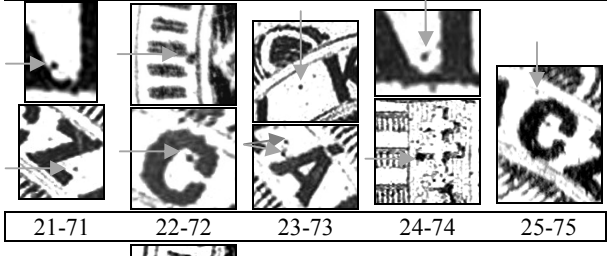
E lemez legfeltűnőbb hibája a „J” betű melletti törés, az ún. „Zorro-jel”, amely a korai lemezeken még páros jel volt, a magyar gyártásban azonban már csak a 24. ívhelyen, tehát száz bélyegen mindössze egyszer fordul elő

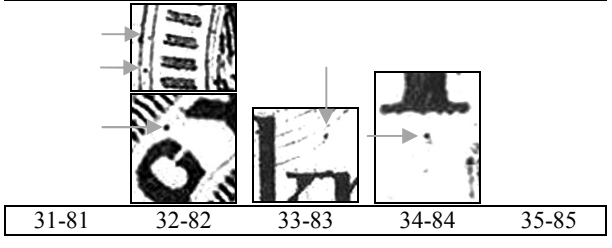

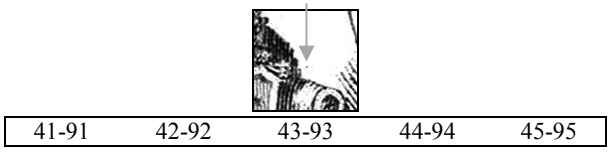
Páros jelek*

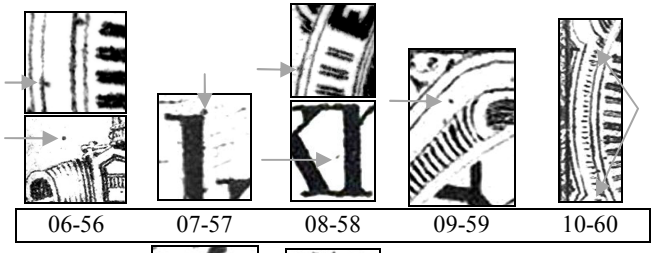

01-51
02-52
03-53
04-54
05-55

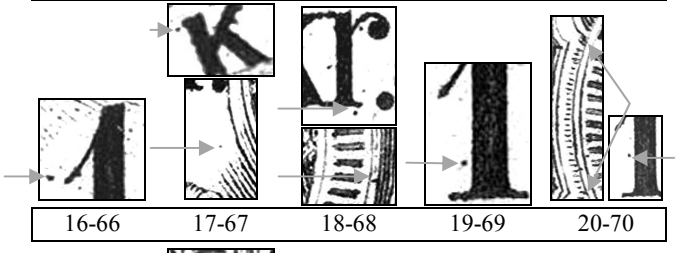

11-61
12-62
13-63
14-64
15-65

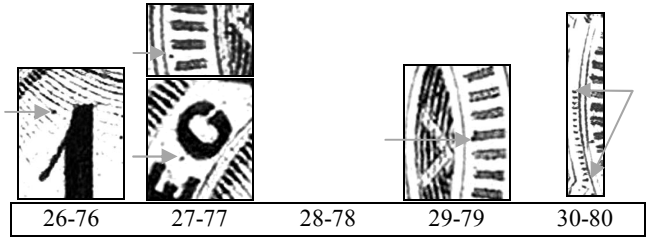

21-71
22-72
23-73
24-74
25-75

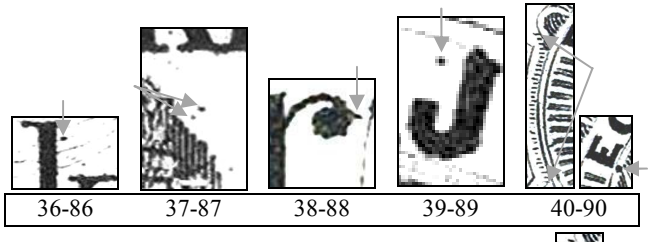

31-81
32-82
33-83
34-84
35-85

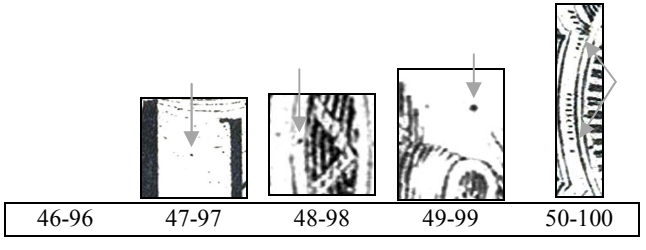

41-91
42-92
43-93
44-94
45-95

06-56
07-57
08-58
09-59
10-60

16-66
17-67
18-68
19-69
20-70

26-76
27-77
28-78
29-79
30-80

36-86
37-87
38-88
39-89
40-90

46-96
47-97
48-98
49-99
50-100

A 2 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A	B*	C*	D_1^* D_2^* E	E	F	07-57	H*	D_1^* E	E H*
2.	A	B*	C*	D_1^* D_2^* E	E	F	17-67	H*	D_1^* E	E H*
3.	A	B*	C*	D_1^* D_2^* E	E	F	27-37	H*	D_1^* E	E H*
4.	A	B*	C*	D_1^* D_2^* E	E	F	37-47	H*	D_1^* E	E H*
5.	A	-	H*	E	E H*	F	47-97	H*	E	E H*

6

A*	Halvány pont a számtábla bal felső sarkában.
B*	Erős pont a ”**k**„ jobb lába alatt.
C*	Változó erősségű pont a „**2**„ feje és a ”**k**„ között.
D*	Pont a rajz bal alsó negyedében levő egyik sugáron.
E	Halvány, néha csak nehezen észlelhető tűpont, középen a ”**2**„ és ”**k**„ között.
F	A rajz jobb felső negyedében, a címer aljának magasságában két sugár végét vastag folt köti össze.
H*	Eltérő erősségű és alakú tűpont, halvány pont, vagy rövid vonalka a ”**2**„ szára alatt a belső keretvonal közelében

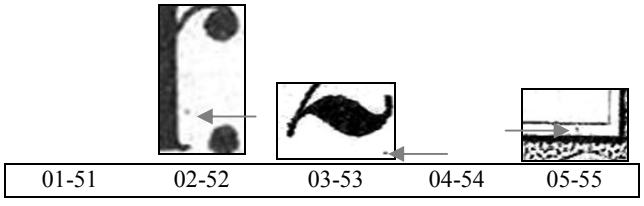
A több oszlopban is megjelenő „D*” és „F” főtípusok 5 bélyeg távolságra az ív bal és jobb felén is megtalálhatók.

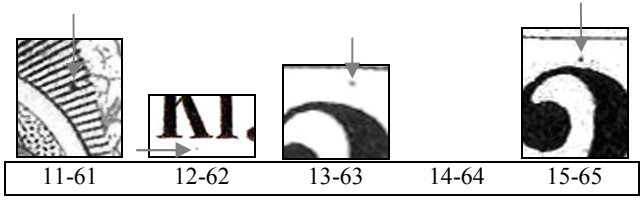
A csoportos típusok közül a „H*” típus szabálytalanul ismétlődik: a bal oldali ívnegyedek két oszlopának utolsó sorában, jobbra viszont öt hellyel odébb az ív alsó sora kivételével két oszlop minden bélyegén látható.

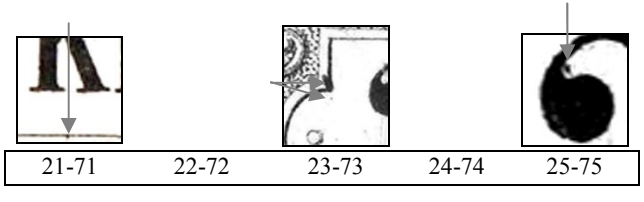
E lemez legfeltűnőbb hibája egy nagy kiterjedésű fekete folt a 46-96. ívhelyen

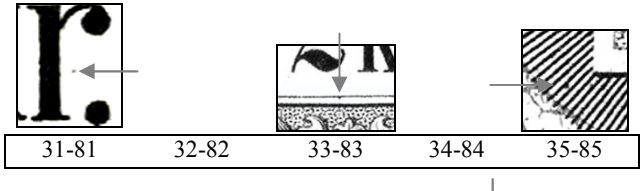

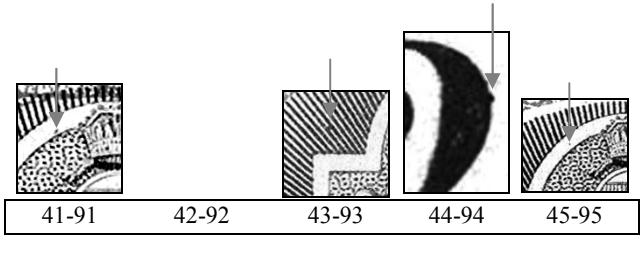
Páros jelek*

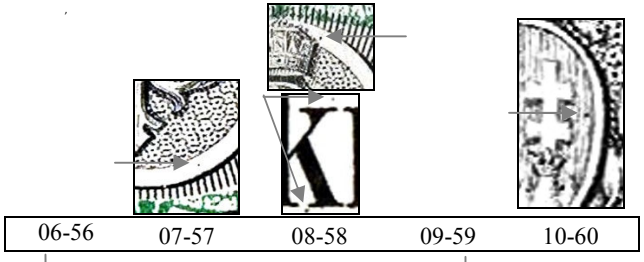

01-51
02-52
03-53
04-54
05-55

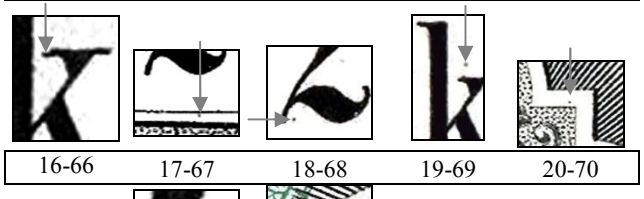

11-61
12-62
13-63
14-64
15-65

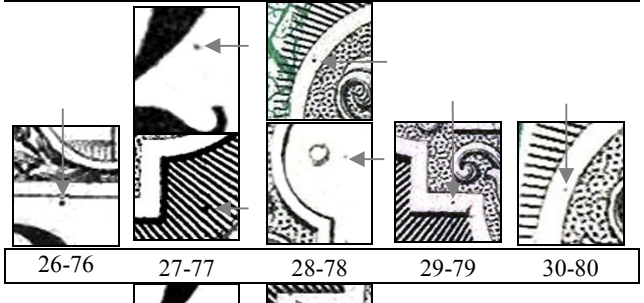

21-71
22-72
23-73
24-74
25-75

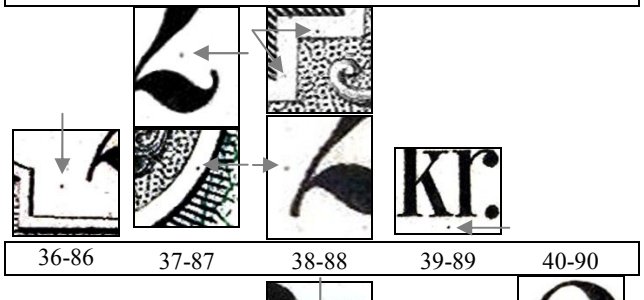

31-81
32-82
33-83
34-84
35-85

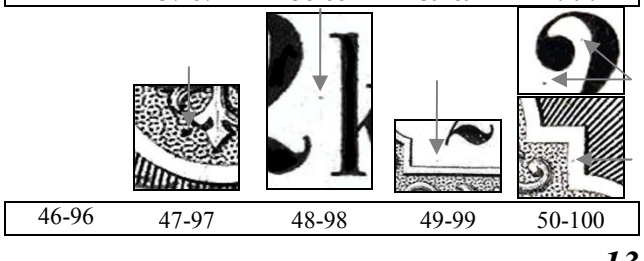

41-91
42-92
43-93
44-94
45-95

06-56
07-57
08-58
09-59
10-60

16-66
17-67
18-68
19-69
20-70

26-76
27-77
28-78
29-79
30-80

36-86
37-87
38-88
39-89
40-90

46-96
47-97
48-98
49-99
50-100

A 3 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	-	-	-	A*	B*	-	-	-	C*
2.	11-61	-	-	-	A*	B*	-	18-68	-	C*
3.	-	-	-	-	A*	B*	-	-	-	C*
4.	-	-	-	-	A*	B*	-	-	-	C*
5.	-	-	-	-	A*	-	-	-	-	-

A*	Vékony, ívelt vonalú csúcsos fehér karc az értékjelzés felett, amely a 3-as felett emelkedik, utána az „r” betűig lejt.
B*	Pont az „r” szárához közel jobbra.
C*	Pont a jobb oldali keretív alsó részében.

Mint később még szintén utalnak rá jelek, feltehető, hogy a lemezek előállítását a címletek növekvő sorrendjében végezték, amelynek során megnövekedett tapasztalatra és gyakorlatra tettek szert és egyre pontosabb munkát tudtak végezni. A rajzzal telezsúfolt bélyegkép ellenére így ez a lemez már olyan kitűnően sikerült, hogy alig fedezhetők fel rajta azonosításra alkalmas jelek.

Az anyalemeznek csak három csoportos típusjele azonosít oszlopot. Közülük az „A*” típusjel az V. oszlopban rendhagyó módon csak egy, a 75. pozíción hiányzik.

Az egyedi ívhelyek jellemzőinek jövőbeli feltáráshoz ezért a típusok és páros jelek csak igen korlátozott segítséget jelentenek, mivel eddig mindössze három páros ismertetőjelet sikerült felismerni. Nagyobb lemezhiba pedig a korábbi címletekkel ellentétben, itt már nem található.

Páros jelek*

01-51	02-52	03-53	04-54	05-55

06-56	07-57	08-58	09-59	 10-60

 11-61	12-62	13-63	14-64	15-65

16-66	17-67	 18-68	19-69	20-70

21-71	22-72	23-73	24-74	25-75

26-76	27-77	28-78	29-79	30-80

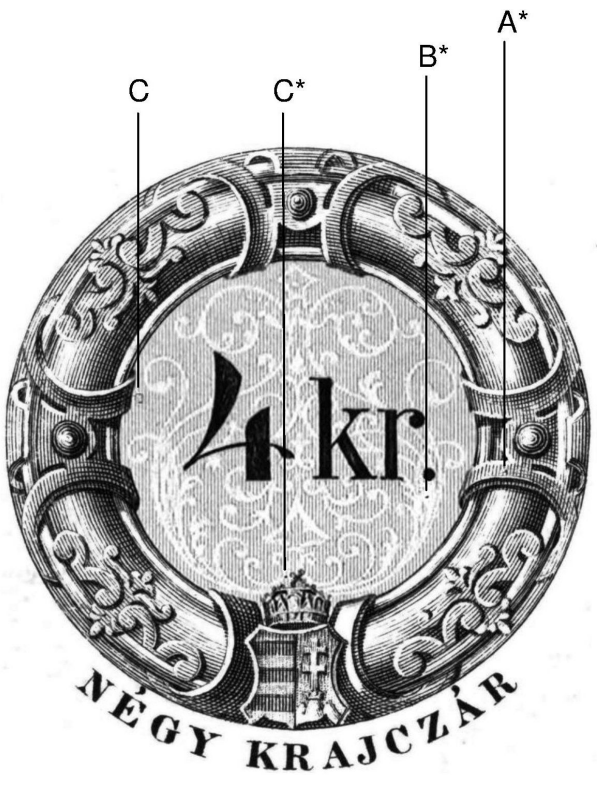
31-81	32-82	33-83	34-84	35-85

36-86	37-87	38-88	39-89	40-90

41-91	42-92	43-93	44-94	45-95

46-96	47-97	48-98	49-99	50-100

A 4 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	A*	B	A*	B	C, C*	A*	B	A*	B
2.	-	A*	B	A*	B	C, C*	A*	B	A*	B
3.	21-71	A*	B	A*	B	C, C*	A*	B	A*	B
4.	-	A*	B	A*	B	C, C*	A*	B	A*	B
5.	-	A*	B	A*	B	C	A*	B	A*	B

A*	Pontocska a koszorút jobb oldalt középen összefogó alsó pánton.
B*	Pontocska az „r” utáni nagy pont alatt.
C	Hurok alakú sérülés a háttér-vonalkázáson, a bal oldali felső pánt mellett
C*	Pontocska a korona felett, a kereszttől balra.

A négy oszlopban is megtalálható „A*” csoportos típusjel négy helyen: a 32., 52., 64. és 67. pozíción nem észlelhető, ami feltehetően a 100-as lemezen végzett, következetlen javítás eredménye.

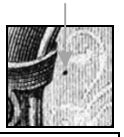
Mivel a „B” típus is négy oszlopban mutatkozik és a páros ismertetőjelek száma igen csekély, ez rendkívül nagy nehézségeket jelent a címlet ívrekonstrukciója számára.

Páros jelek*

01-51	02-52	03-53	04-54	05-55

06-56	07-57	08-58	09-59	10-60

11-61	12-62	13-63	14-64	15-65

16-66	17-67	18-68	19-69	20-70

21-71	22-72	23-73	24-74	25-75

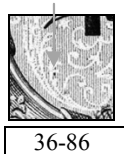

26-76	27-77	28-78	29-79	30-80

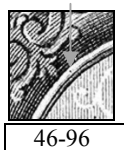
31-81	32-82	33-83	34-84	35-85

36-86	37-87	38-88	39-89	40-90

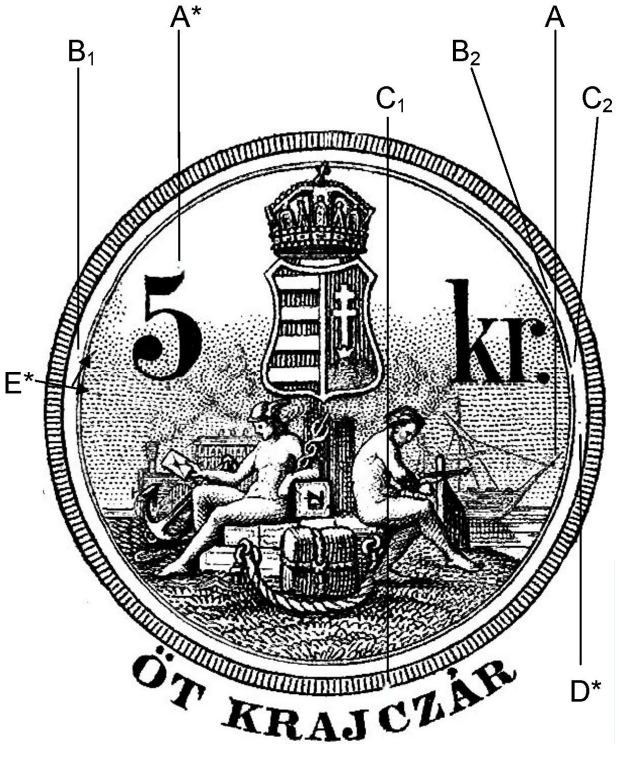
41-91	42-92	43-93	44-94	45-95

46-96	47-97	48-98	49-99	50-100

Az 5 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A	A	B_1,B_2	A	B_1 C_1*	A	A	B_1,D*	A E*	B_1
2.	A A*	A	B_1,B_2	A	B_1 C_1* C_2*	A	A	B_1	A E*	B_1 C_1* C_2*
3.	A	A	B_1,B_2	A	B_1 C_1* C_2*	A	A	B_1,D*	A E*	B_1 C_1* C_2*
4.	A A*	A	B_1,B_2	A	B_1 C_1* C_2*	A	A	B_1,D*	A E*	B_1 C_1* C_2*
5.	A A*	A	B_1,B_2	A	B_1 C_1* C_2*	A	A	B_1	A	B_1 C_1* C_2*

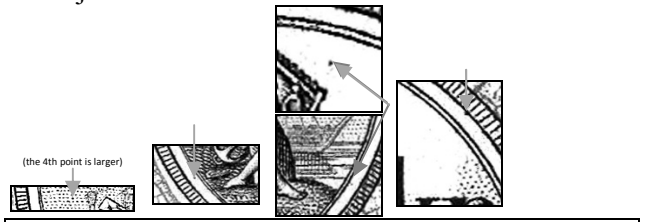
A_1*	Pont az 5-ös zászlója felett.
A_2	„Lámpás” a hajóorr rúdján.
B_1	Pont az 5-östől balra, a körívben.
B_2	Pont az „r” felett jobbra, a körívben.
C_1*	A „C” felett a vonalkázás külső körvonala megszakad.
C_2*	A ponttól jobbra a belső kettős körvonal egyike megszakad.
D*	Pont a körívben, a hajóorr árbocrúdja felett jobbra.
E*	Sérülés miatt két pont az 5-östől balra összenőtt a 9. pontsorral, alatta pedig egy pont vastagabb.

Az 50-es lemezfél kilenc típusjele a többi címlethez képest bonyolultabb összefüggéseket mutat, amit a fenti táblázat foglal össze.

Az alsó lemezfél − feltehetően javítás következtében − egy helyen eltér a felsőtől, mert az 55. pozíción a körív „C” betű feletti megszakadása (a „C_1” csoportos típusjel) nem tapasztalható.

A közös „A” típuson kívül más típussal nem rendelkező 4 oszlop bélyegeinek helye csak páros ismérvekből állapítható meg.

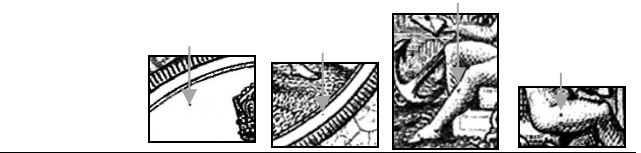
Páros jelek*

01-51 02-52 03-53 04-54 05-55

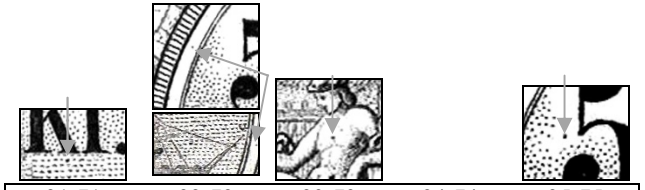
06-56 07-57 08-58 09-59 10-60

11-61 12-62 13-63 14-64 15-65

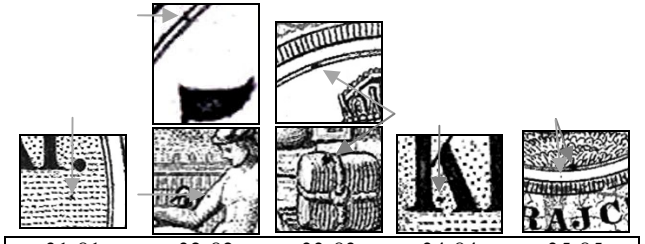
16-66 17-67 18-68 19-69 20-70

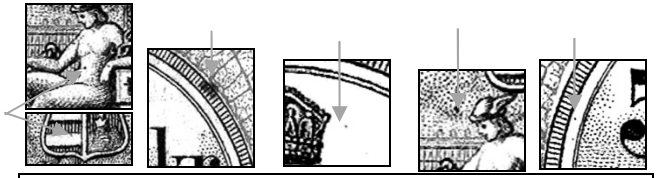
21-71 22-72 23-73 24-74 25-75

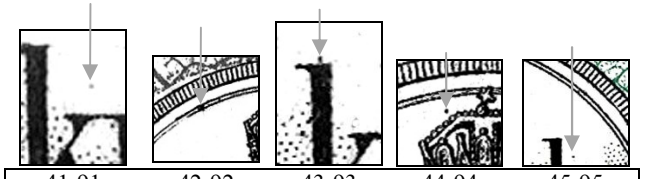
26-76 27-77 28-78 29-79 30-80

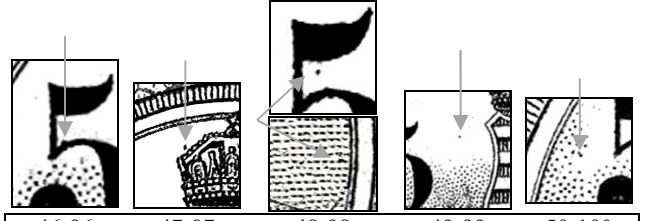
31-81 32-82 33-83 34-84 35-85

36-86 37-87 38-88 39-89 40-90

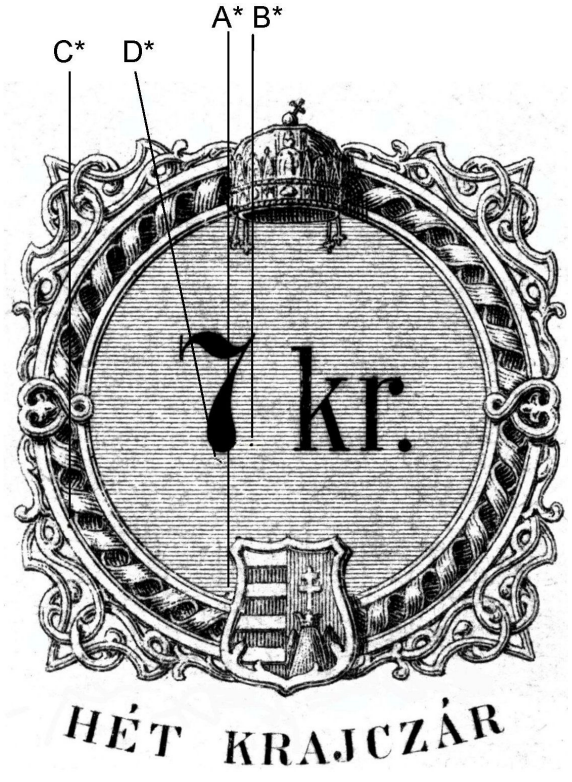

41-91 42-92 43-93 44-94 45-95

46-96 47-97 48-98 49-99 50-100

A 7 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	02-52	-	04-54	-	A*	B*	C*	-	10-60
2.	-	-	-	-	15-65	A*	B*	C*	-	D*
3.	-	-	-	-	-	A*	B*	C*	-	D*
4.	-	32-82	-	-	-	A*	B*	C*	-	D*
5.	41-91	-	-	44-94	-	-	-	48-98	49-99	D*

A*	Foltszerű sérülés a háttérvonalazásban, a címertől balra.
B*	A 7-estől jobbra, egy többnyire megszakadó háttérvonal balról ponttal végződik.
C*	A bal alsó negyedben a körív középső vonalához balról pont tapad.
D*	A 7-es szám alatt a 2. és 3. háttérvonalat pont köti össze.

A hétkrajcáros anyalemeze igen gondosan készült. Csak négy oszlopnak van olyan csoportos típusjele, amely egymás alatt ismétlődik.

A gyűjtők örömére e lemeznél ismét előfordul egy feltűnőbb hiba, a „KRAJCZÁR” felirat törött „C” betűje:

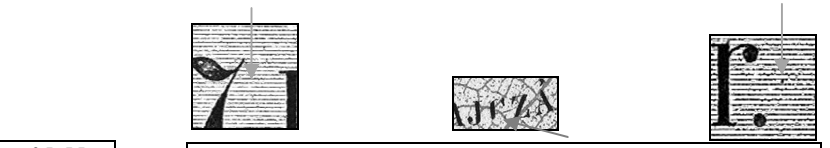

08-68. ívhely

Páros jelek*

01-51	02-52	03-53	04-54	05-55

06-56	07-57	08-58	09-59	10-60

11-61	12-62	13-63	14-64	15-65

16-66	17-67	18-68	19-69	20-70

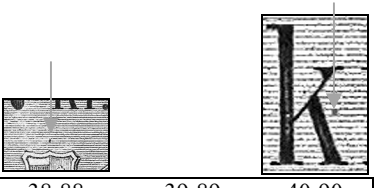
21-71	22-72	23-73	24-74	25-75

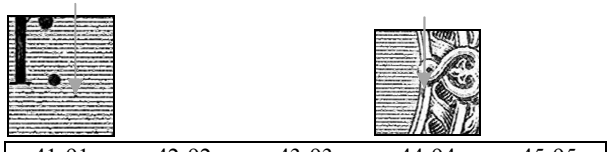
26-76	27-77	28-78	29-79	30-80

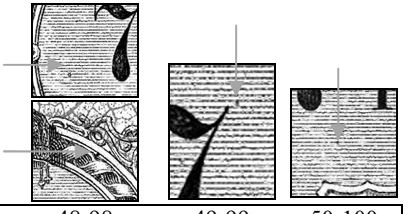
31-81	32-82	33-83	34-84	35-85

36-86	37-87	38-88	39-89	40-90

41-91	42-92	43-93	44-94	45-95

46-96	47-97	48-98	49-99	50-100

A 10 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

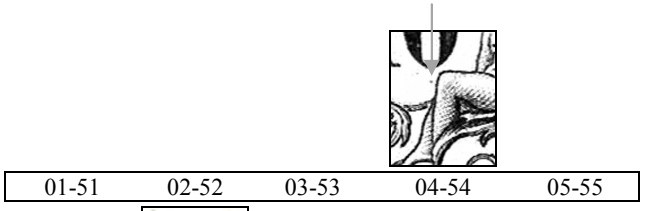
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A*	-	-	04-54	B*	C	D*	-	E*	10-60
2.	A*	12-62	-	14-64	B*	C	D*	18-68	E*	20-70
3.	A*	22-72	23-73	-	25-75	C	D*	-	E*	30-80
4.	A*	32-82	-	35-84	B*	C	D*	38-88	E*	40-90
5.	41-91	42-92	43-93	44-94	B*	C	-	-	E*	50-100

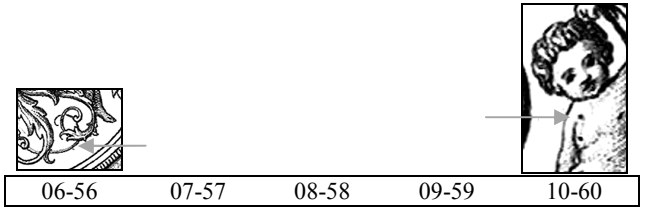
A*	Pont a „0”-ban.
B*	Pont a középen csüngő dísztől balra.
C	Pont a „k” és „r” betűk között.
D*	Pont a bal oldali angyalfej felett.
E*	Pont a jobb oldali angyal lába alatt.
M_1	Pont a középen csüngő dísz aljától balra, halvány pont az inda második levelén és hegyétől lefelé, kicsit jobbra.
M_2	

Az ősdúcon már jelenlevő, „M_1” és „M_2” metszetjelek a nyomat minőségétől függően és ívhelyenként különböző erősséggel, a lemez minden bélyegén általában megtalálhatók.

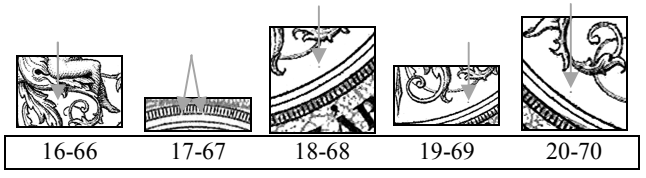
Az „E*” csoportos típusjel a IX. oszlopban − talán javítás következtében − szabálytalanul csak egy bélyegről hiányzik, a 49. ívhelyen. Az öt típus nélküli oszlop elkülönítéséhez páros ismertetőjelek használhatók.

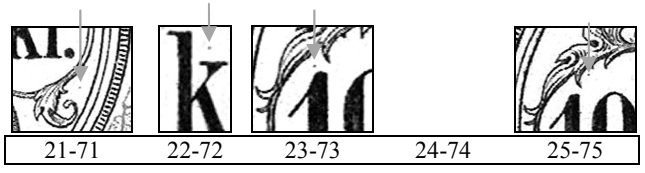
Páros jelek*

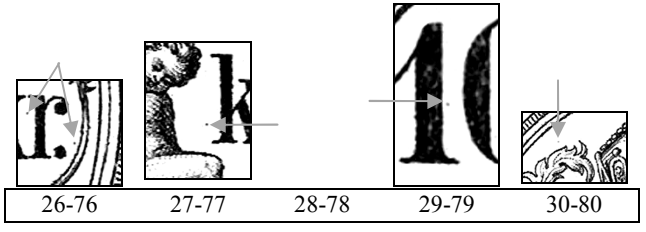

01-51
02-52
03-53
04-54
05-55

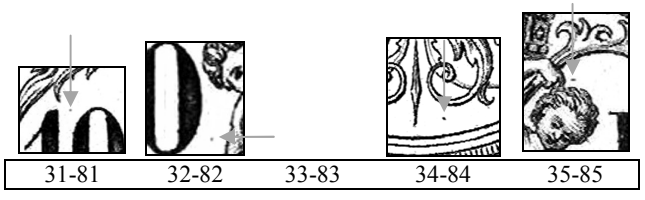

06-56
07-57
08-58
09-59
10-60

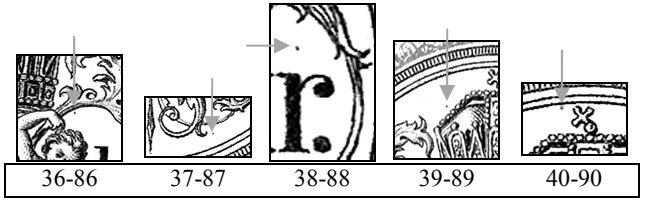

11-61
12-62
13-63
14-64
15-65

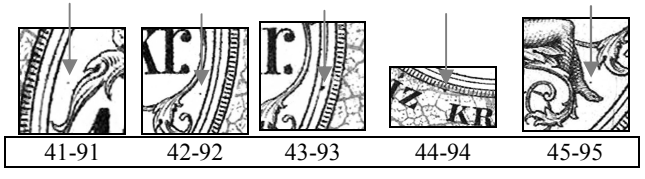

16-66
17-67
18-68
19-69
20-70

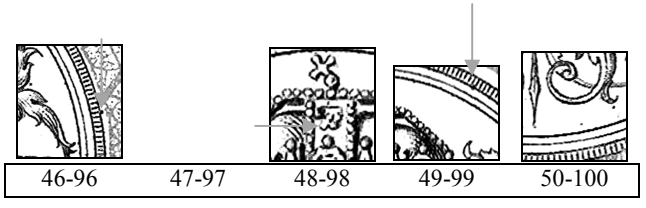

21-71
22-72
23-73
24-74
25-75

26-76
27-77
28-78
29-79
30-80

31-81
32-82
33-83
34-84
35-85

36-86
37-87
38-88
39-89
40-90

41-91
42-92
43-93
44-94
45-95

46-96
47-97
48-98
49-99
50-100

A 12 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A	02-52	A	04-54	B	A	C*	A	09-59	10-60
2.	A	12-62	A	-	B	A	C*	A	19-69	20-70
3.	A	-	A	24-74	B	A	27-77	A	29-79	30-80
4.	A	32-82	A	-	B	A	C*	A	39-89	-
5.	A	42-92	A	44-94	B	A	C*	A	49-99	50-100

A	Pont a belső sávban, a jobb alsó négyzet felső sarkáról balra.
B	Pont a jobb oldali nyolcszög alatt balra.
C*	Pont a középső pólyában.

Az „A” típus az anyalemez négy oszlopában is meg található és emellett négy másik oszlop is típus nélküli. A V. és VII. oszlopba tartozó típusúak kiválasztása után fennmaradó bélyegek e két nagy oszlopcsoportba sorolhatók, majd ezek a páros ismertetőjelek szerint válogathatók oszlopokba.

Már az 1930-as években ismertté vált egy páros lemezhibája, amely az 52 ívhely anyalemezen levő ismertetőjele segítségével, Szép Endre az OKMÁNYBÉLYEG című filatéliai szaklapban megjelent 1991-es tanulmánya óta ívhely szerint is megkülönböztethető.

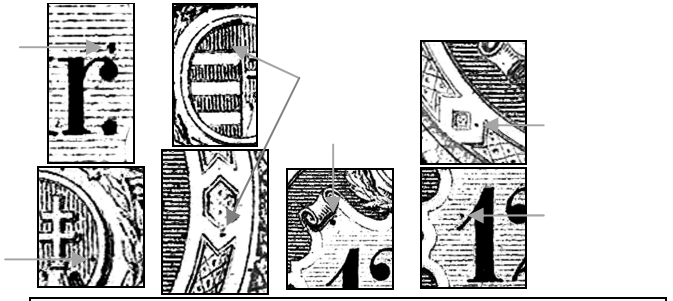

02 52

a „három pólya” lemezhiba két ívhelye

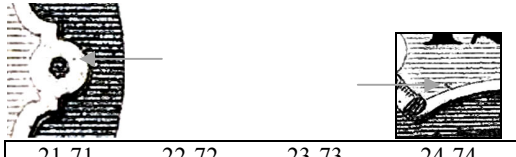
Páros jelek*

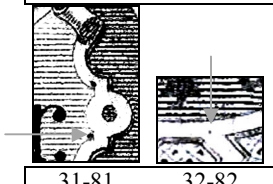
01-51 02-52 03-53 04-54 05-55

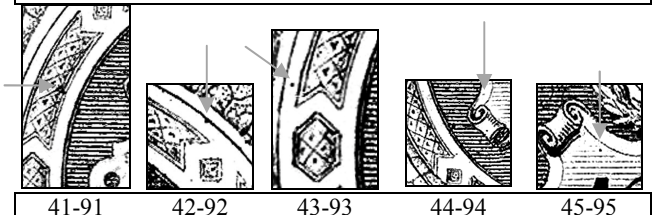
11-61 12-62 13-63 14-64 15-65

21-71 22-72 23-73 24-74 25-75

31-81 32-82 33-83 34-84 35-85

41-91 42-92 43-93 44-94 45-95

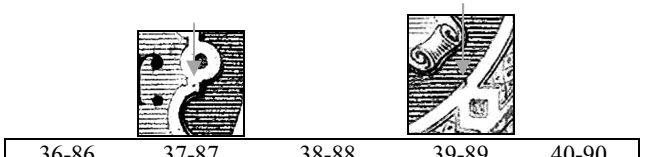
06-56 07-57 08-58 09-59 10-60

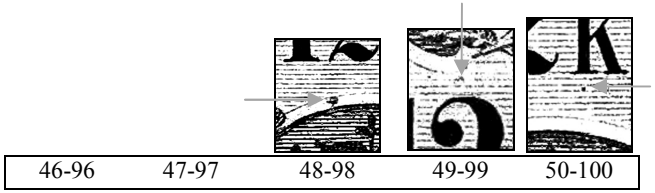
16-66 17-67 18-68 19-69 20-70

26-76 27-77 28-78 29-79 30-80

36-86 37-87 38-88 39-89 40-90

46-96 47-97 48-98 49-99 50-100

A 15 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

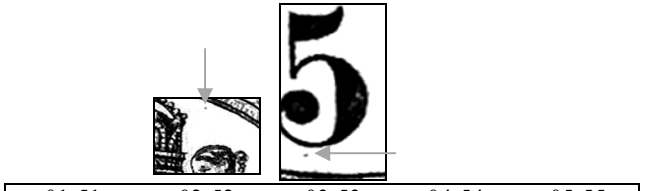

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	02-52	03-53	-	-	A A_1*	B	08-58	C_1 C_2	D
2.	A_1* 11-61	12-62	-	-	15-65	A A_1*	B	18-68	C_1 C_2	D
3.	A_1*	22-72	23-73	24-74	25-75	A A_1*	B	28-78	C_1 C_2	D
4.	31-81	32-82	-	34-84	-	A A_1* A_2*	B	38-88	C_1 C_2	D
5.	A_1*	42-92	-	44-94	45-95	A A_2*	B	-	C_1 C_2	D

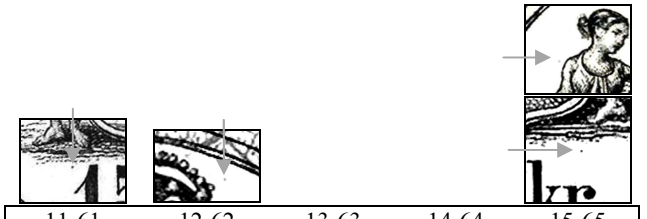
A	Pont az 1-es fejétől balra, a baloldali alak lába alatt.
A_1* A_2*	Pont a középső pólyában. Pont a korona gyöngyeitől balra.
B	Pont az „r” alatt, a külső sávban.
C_1 C_2	Pont az „r” felett. Kettős pont a jobb oldali alak bal lába alatt.
D	Erős pont a jobboldali alak feje felett, a körív közelében.

Csak a lemez jobb felén található, mindössze négy típus. A típus nélküli hat oszlop elkülönítéséhez ezen oszlopok páros ismertetőjelei alkalmasak.

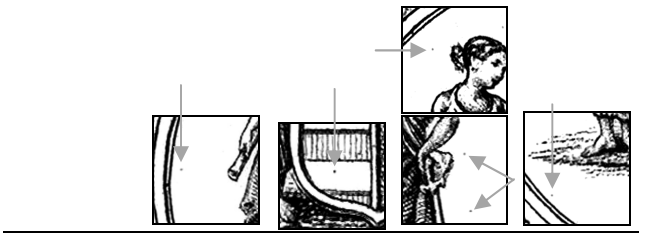
Páros jelek*

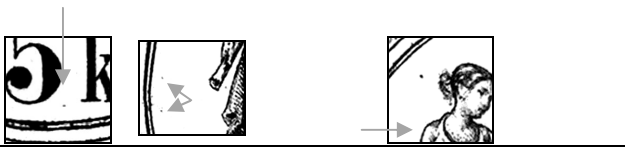
01-51	02-52	03-53	04-54	05-55

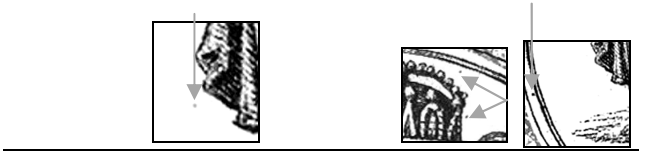
11-61	12-62	13-63	14-64	15-65

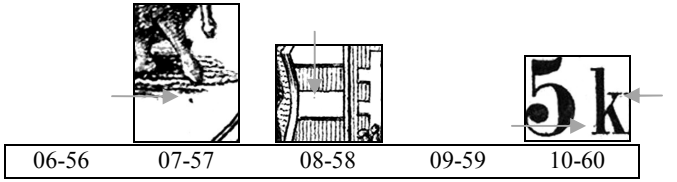
21-71	22-72	23-73	24-74	25-75

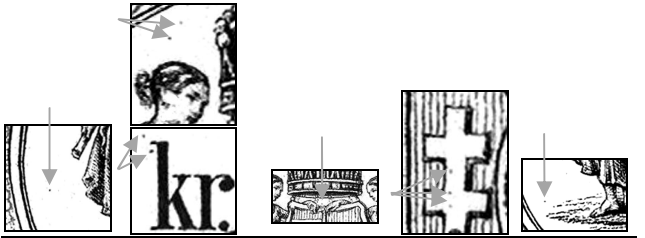
31-81	32-82	33-83	34-84	35-85

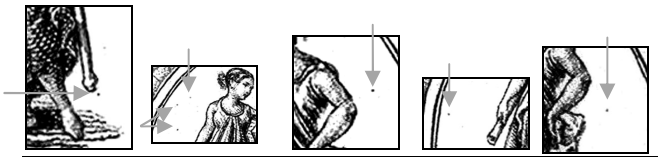
41-91	42-92	43-93	44-94	45-95

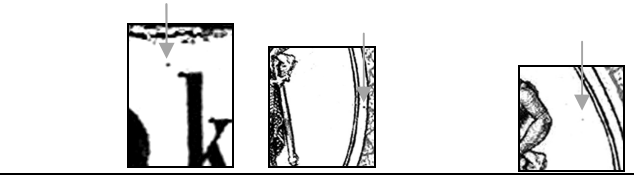
06-56	07-57	08-58	09-59	10-60

16-66	17-67	18-68	19-69	20-70

26-76	27-77	28-78	29-79	30-80

36-86	37-87	38-88	39-89	40-90

46-96	47-97	48-98	49-99	50-100

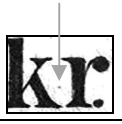
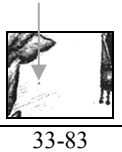
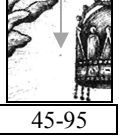
A 20 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

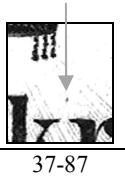

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	-	A_{1-3}	B	-	-	-	C	B D_{1-3}	E_{1-2}
2.	-	-	A_{1-3}	B	-	16-66	-	C	B D_{1-3}	E_{1-2}
3.	21-71	22-72	A_{1-3}	B	-	-	-	C	B D_{1-3}	E_{1-2}
4.	-	-	A_{1-3}	B	35-85	36-86	37-37	C	B D_{1-3}	E_{1-2}
5.	-	-	A_{1-3}	B	45-95	46-96	-	C	B D_{1-3}	E_{1-2}

A_1	Két pont a kereszt felett, balra.
A_2	Pont jobbra a koronához közel, a csüngők magasságában .
A_3	Két pont jobb oldalt a legfelső makk alatt.
B	Pont távol a koronától balra, a csüngők magasságában.
C	Pont balra, a „k” felső szárának teteje mellett.
D_1	Pont a „0” számjegy közelében, jobbra alul.
D_2	Pont a sugarak közt fent jobbra.
D_3	Pont egy sugáron jobbra.
E_1	Foltszerű pont a baloldali sugarakban, középtájon.
E_2	Pont a korona abroncsától balra.
E_3	Pont a jobb oldali koszorún kívüli egyik sugáron.

Páros jelek*

01-51	02-52	03-53	04-54	05-55
				
11-61	12-62	13-63	14-64	15-65
				
21-71	22-72	23-73	24-74	25-75
				
31-81	32-82	33-83	34-84	35-85
				
41-91	42-92	43-93	44-94	45-95

06-56	07-57	08-58	09-59	10-60
				
16-66	17-67	18-68	19-69	20-70
26-76	27-77	28-78	29-79	30-80
				
36-86	37-87	38-88	39-89	40-90
				
46-96	47-97	48-98	49-99	50-100

A 25 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	A 02-52	-	-	B	C	-	-	-	B 10-60
2.	-	A 12-60	13-63	14-64	B	C	-	-	-	B
3.	-	A	-	-	B 25-75	C	-	-	-	B
4.	-	A	-	34-84	B 35-85	C	-	38-88	-	B
5.	-	A	-	44-94	B	C	-	-	-	B

A	Pont a címer alulról 3. sávjában.
B	Pont a legfelső pólyában.
C	Pont a 2-es szára előtt, balra.

Ez az anyalemez igen pontos, mindössze négy oszlopban tartalmaz háromféle típusjelet.

Az igen csekély számú páros ismertetőjel miatt az ív rekonstruálása reménytelen feladatnak tűnik, mert így még a nagyobb összefüggések ívbeli pozíciójának megállapítása is csak ritka alkalommal és jó minőségű nyomatok esetében lehetséges.

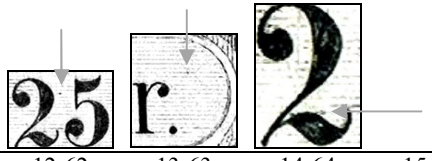
Páros jelek*

01-51	02-52	03-53	04-54	05-55

06-56	07-57	08-58	09-59	10-60

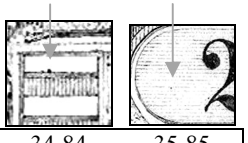
11-61	12-62	13-63	14-64	15-65

16-66	17-67	18-68	19-69	20-70

21-71	22-72	23-73	24-74	25-75

26-76	27-77	28-78	29-79	30-80

31-81	32-82	33-83	34-84	35-85

36-86	37-87	38-88	39-89	40-90

41-91	42-92	43-93	44-94	45-95

46-96	47-97	48-98	49-99	50-100

A 36 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A*	-	$C_{1,2}$*	D*	-	F*	07-57	$H_{1,2}$*	-	$J_{1,2}$*
2.	A*	12-62	$C_{1,2}$*	D*	15-65	F*	-	$H_{1,2}$*	19-69	$J_{1,2}$*
3.	A*	22-72	$C_{1,2}$*	D*	25-75	F*	-	$H_{1,2}$*	29-79	$J_{1,2}$*
4.	A*	-	$C_{1,2}$*	D*	35-85	F*	-	$H_{1,2}$*	39-89	$J_{1,2}$*
5.	-	42-92	43-93	44-94	45-95	-	-	48-98	-	-

A*	Alapvonalra illeszkedő pont a „k”-tól balra, középtájon.
C_1*	Pont egy alapvonalon, a „k” függőleges szára felett.
C_2*	Kettős pont az alapvonalak közt a „k” ferde szára felett, a számtábla széle közelében.
D*	Pont a jobb felső háromszög felett.
F*	Pont a címer legfelső vonalkázott sávjának jobb szélén.
H_1*	Pont a bal alsó háromszög felett.
H_2*	Alapvonalakra illeszkedő két pont a „k”-tól balra.
J_1*	Pont a 3-tól jobbra lent.
J_2*	Vonalka a v alakú szegélyben.
J_2*	Karikaszerű folt a szegélyben.
M	Karcszerű vastagodás a legalsó alapvonal baloldali végén

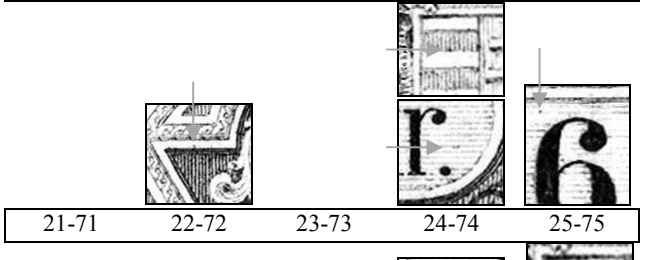
A lemezen hat oszlop azonosítását teszik lehetővé csoportos típusjelek, egy kivétellel a továbbiak pedig páros jelekkel jól beazonosíthatók.

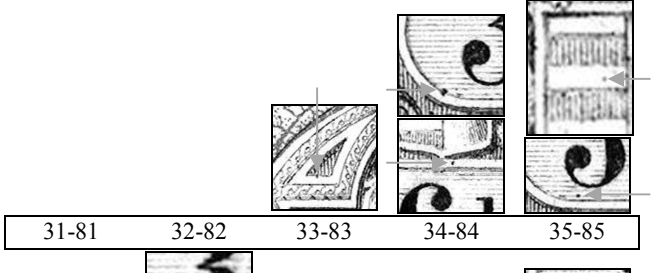
A fennmaradó típus nélküli VI. oszlopban azonban az anyalemez mindössze egy helyen mutat csak páros ismérvet, így az ide tartozó bélyegek ívhelyének megtalálása különösen nagy nehézséget okozhat.

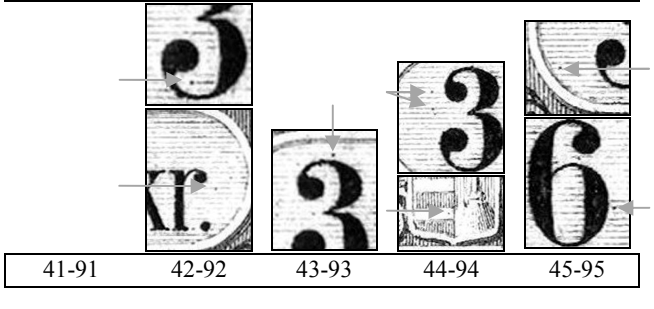
Páros jelek*

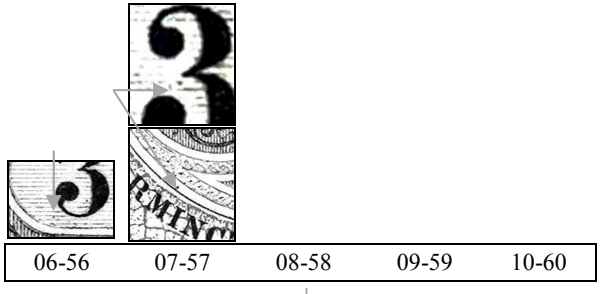

01-51
02-52
03-53
04-54
05-55

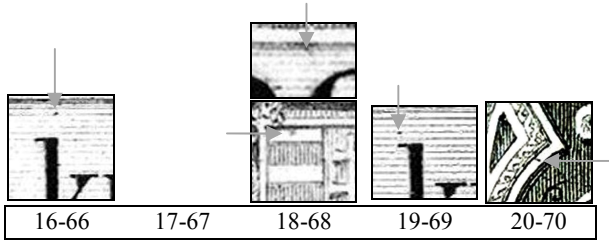

11-61
12-62
13-63
14-64
15-65

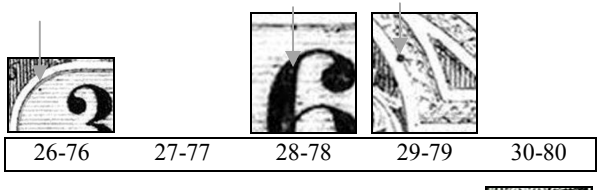

21-71
22-72
23-73
24-74
25-75

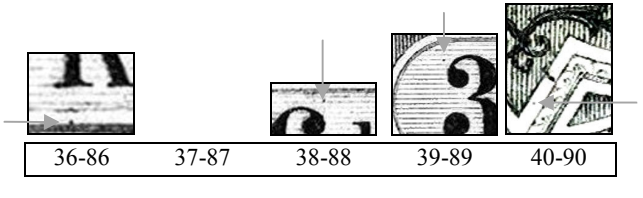

31-81
32-82
33-83
34-84
35-85

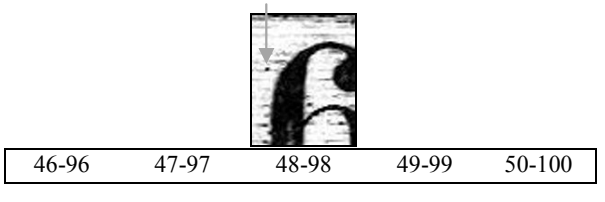

41-91
42-92
43-93
44-94
45-95

06-56
07-57
08-58
09-59
10-60

16-66
17-67
18-68
19-69
20-70

26-76
27-77
28-78
29-79
30-80

36-86
37-87
38-88
39-89
40-90

46-96
47-97
48-98
49-99
50-100

Az 50 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	-	03-53	A+	B+	06-56	C	-	-	-
2.	-	12-62	-	A+	B+	16-66	C	-	-	-
3.	-	-	-	A+	B+	26-76	C	28-78	-	-
4.	-	-	-	A+	B+	-	C	-	-	-
5.	-	-	-	44-94	-	-	C	-	49-99	-

A*	Tűpont egy alapvonal aljához tapadva az 5-ös zászlójától balra és felfelé.
B*	Tűpont a szegély csúcsa mellett balra, a jobb alsó negyedben.
C	Kiterjedt, két részből álló lemezsérülés a jobb oldali szőlőlevétől balra.

E jó minőségű lemez típusjelei csak három oszlop azonosítását teszik lehetővé és a páros jelek száma is feltűnően kevés a többi címlethez képest.

A VII. oszlop minden bélyegén feltűnően megjelenő „C” típusjel azonban ennek ellenére rejtélyes módon javítatlanul maradt, és szokatlan nagyméretű kiterjedt lemezhiba.

Ennek tulajdoníthatóan ez a típusjel vált az okmánybélyegek első felismert oszlopazonosítójává, aminek publikálása idején az ívben elfoglalt helyzete azonban még ismeretlen volt (ld. OKMÁNYBÉLYEG 2002/3.).

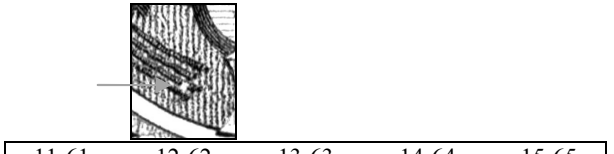
Páros jelek*

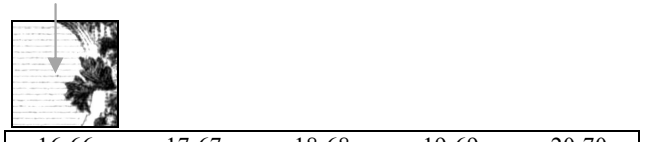
01-51	02-52	03-53	04-54	05-55

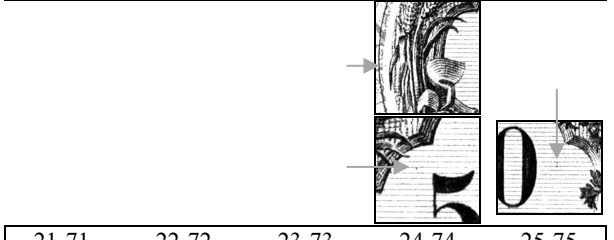
06-56	07-57	08-58	09-59	10-60

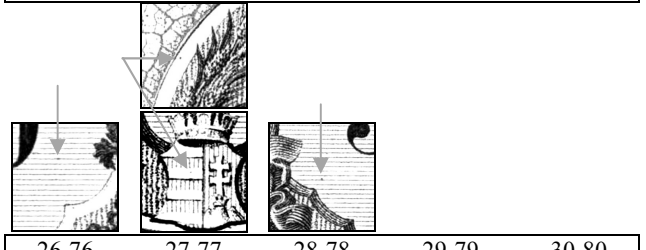
11-61	12-62	13-63	14-64	15-65

16-66	17-67	18-68	19-69	20-70

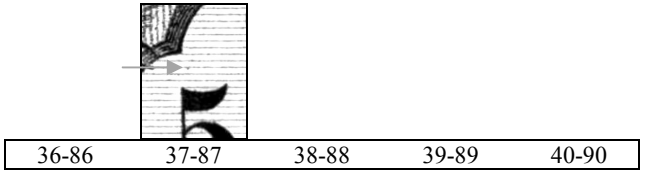

21-71	22-72	23-73	24-74	25-75

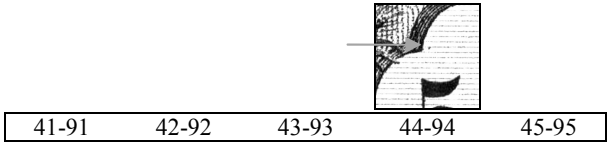

26-76	27-77	28-78	29-79	30-80

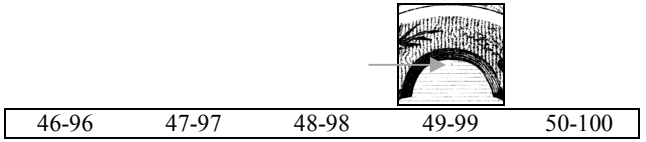
31-81	32-82	33-83	34-84	35-85

36-86	37-87	38-88	39-89	40-90

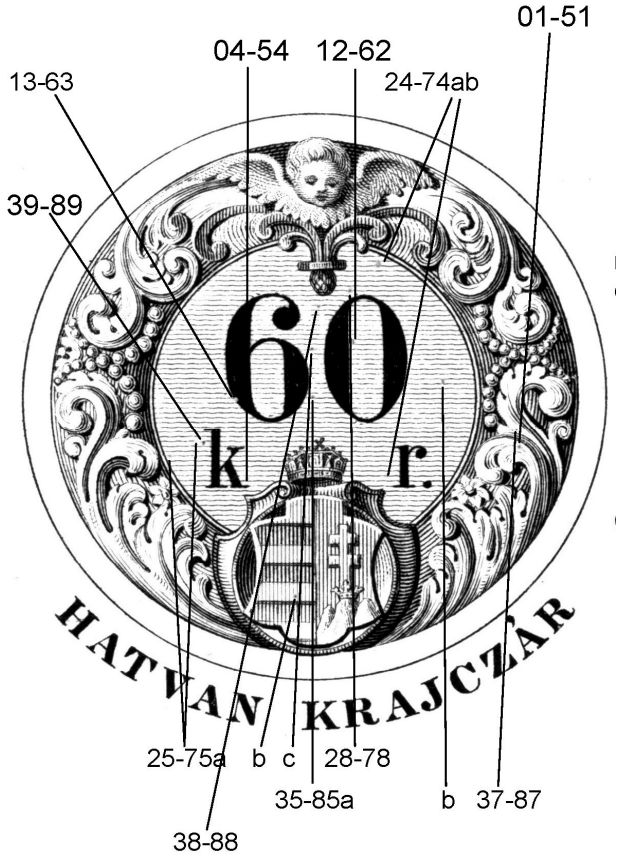

41-91	42-92	43-93	44-94	45-95

46-96	47-97	48-98	49-99	50-100

A 60 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	01-51	-	-	04-54	-	-	-	-	-	-
2.	-	-	13-63	-	-	-	-	-	-	-
3.	-	-	-	24-74	25-75	-	-	28-78	-	-
4.	-	-	-	-	35-85	-	37-97	38-88	39-89	-
5.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

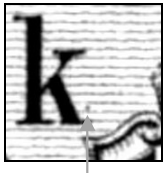
E lemezen nincsenek oszlopok azonosítását lehetővé tevő típusjelek, csak tíz páros jel található**.** Mivel ezek átlag csak minden 50. bélyegen találhatók meg, az összes változat itt látható bemutatásához komolyabb bélyegmennyiség, idő-befektetés és kitartás, no meg némi szerencse is szükséges.

Ezek mellett egyedi ívhely-ismertetőjelek létezése is lehetséges, ám ilyenek jelenleg sajnos még ismeretlenek, ami nagy akadálya egy ív, az ismertetőjelek alapján történő, esetleges rekonstruálásra tett kísérletnek.

Minták

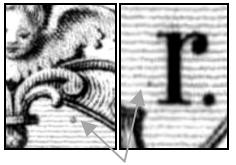
01-51

04-54

13-63

24-74

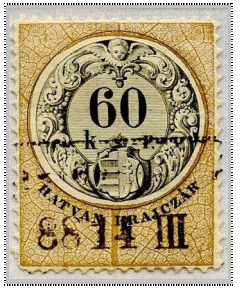

25-75

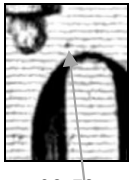

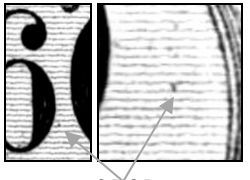

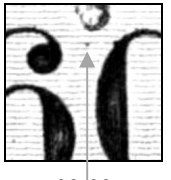
28-78

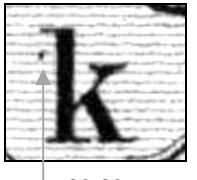
35-85

37-87

38-88

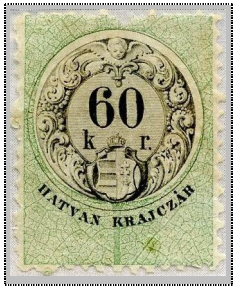
39-89

A 75 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

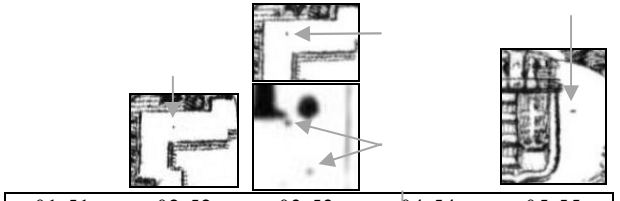

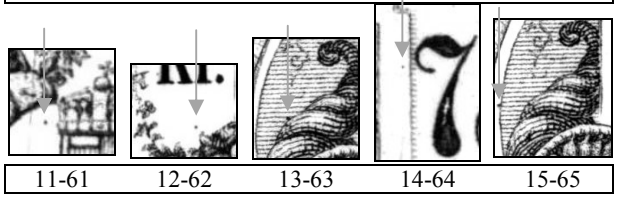
A*	Pont a keret bal felső sarkában.
B_1*	Pont az angyal árnyéka alatt.
B_2*	Pont az alsó íves szegély jobb felén.
C_1*	Pont az „E” felett, a köríven kívül.
C_2*	Pont a jobb oldali keret közepén.
D	Pont a kereszttől balra.
E_1*	Pont a jobboldali keret belső vonalához tapadva.
E_2*	Pont a keret jobb felső sarkában.

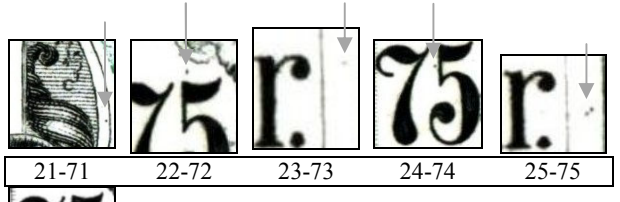
A lemez típusjelei öt oszlopot azonosítanak, a többit csak páros jelek teszik megkülönböztethetővé.

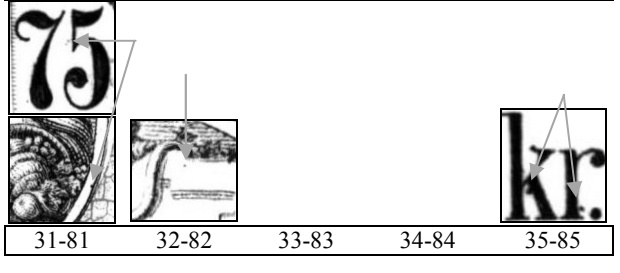
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	A*	03-53	-	05-55	$B_{1,2}$*	$C_{1,2}$*	-	D	$E_{1,2}$*
2.	11-61	A*	13-63	14.64	15-65	$B_{1,2}$*	$C_{1,2}$*	18-68	D	$E_{1,2}$*
3.	21-71	A*	23-73	24-74	25-75	$B_{1,2}$*	$C_{1,2}$*	28-78	D	$E_{1,2}$*
4.	31-81	A*	-	-	35-85	$B_{1,2}$*	$C_{1,2}$*	38-88	D	$E_{1,2}$*
5.	41-91	-	43-93	-	45-95	46-96	-	48-98	D	-

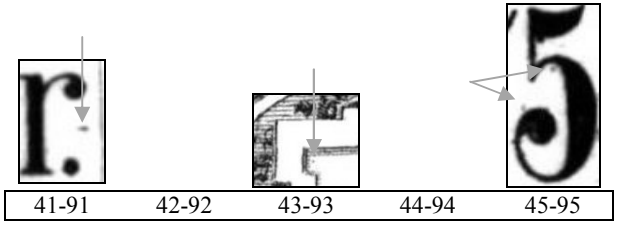
Páros jelek*

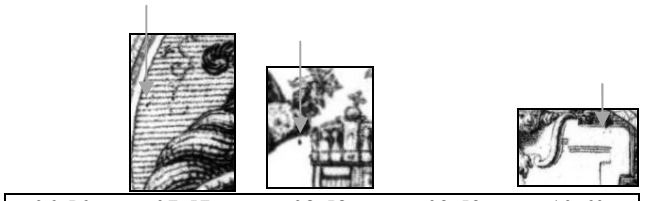

01-51
02-52
03-53
04-54
05-55

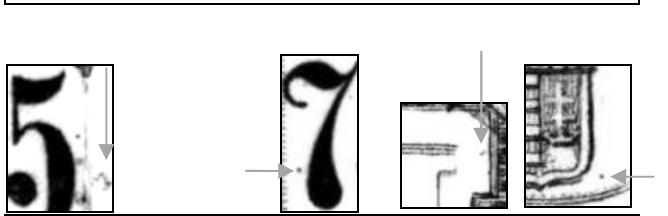

11-61
12-62
13-63
14-64
15-65

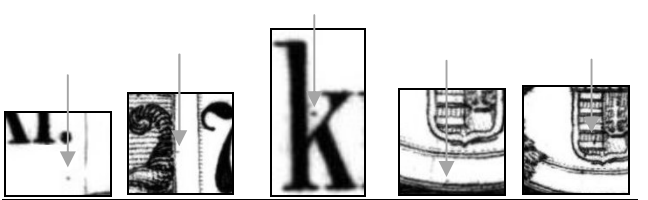

21-71
22-72
23-73
24-74
25-75

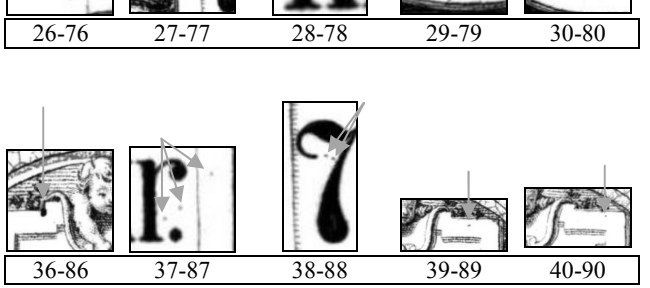

31-81
32-82
33-83
34-84
35-85

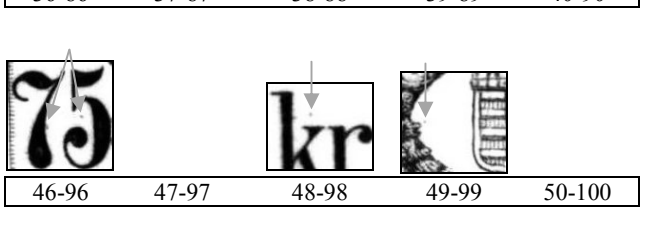

41-91
42-92
43-93
44-94
45-95

06-56
07-57
08-58
09-59
10-60

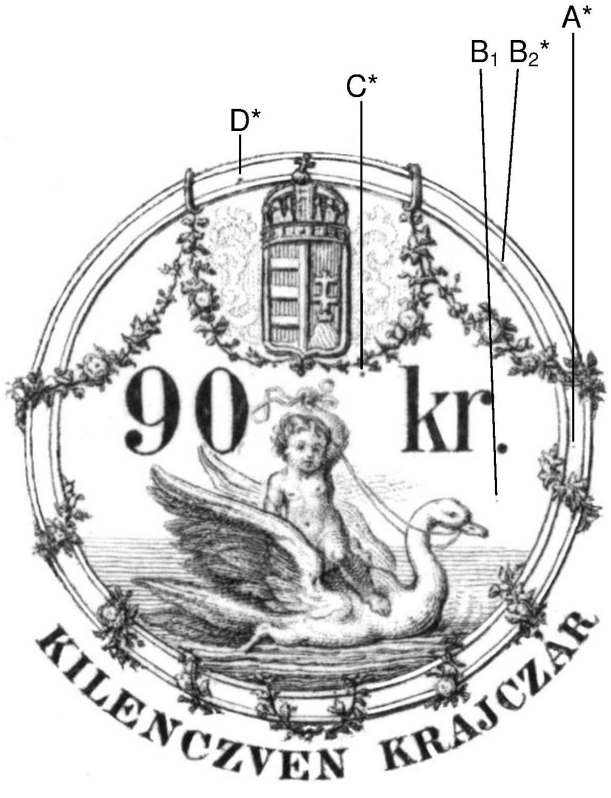

16-66
17-67
18-68
19-69
20-70

26-76
27-77
28-78
29-79
30-80

36-86
37-87
38-88
39-89
40-90

46-96
47-97
48-98
49-99
50-100

A 90 krajcáros típusai és a lemez szerkezete

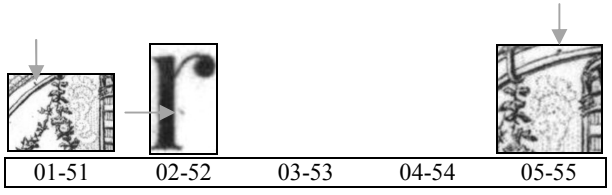

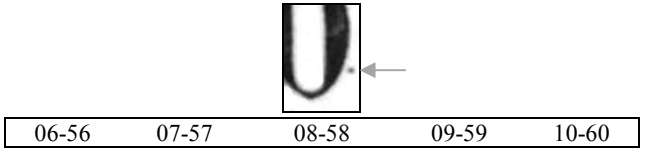
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A*	02-52	B_1,B_2	C*	D*	-	-	B_2*	-	-
2.	A*	-	B_1,B_2	C*	D*	-	-	B_2*	-	-
3.	A*	22-72	B_1,B_2	C*	D*	26-76	27-77	B_2*	29-79	30-80
4.	A*	32-82	B_1,B_2	C*	D*	36-86	37-87	B_2*	39-89	40-90
5.	41-91	-	B_1,B_2	-	45-95	46-96	48-98	B_2*	49-99	50-100

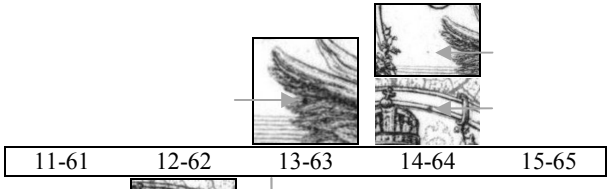
A*	Halvány pont a jobb oldali keretben, középen.
B_1	Halvány pont a hattyú csőre felett, kissé jobbra.
B_2*	A belső kettős körív vonalainak vastagodása egymással szemben, a jobb felső negyedben.
C*	Pont a címer alatt jobbra, a virágkoszorú alsó levelei között.
D*	Felülről tapadó pont a kereszttől balra, a belső kettős körív felső vonalára.

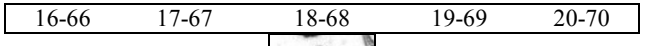
A lemez oszlopainak fele csoportos típusjeleket tartalmaz, a többi csak páros jelekkel azonosítható. A „B_2” típusjel a 68. ívhelyen nem látható, és e feltehető javítás következtében vált a III. oszlop e típusa a VIII. oszlopban csoportos ismérvvé.

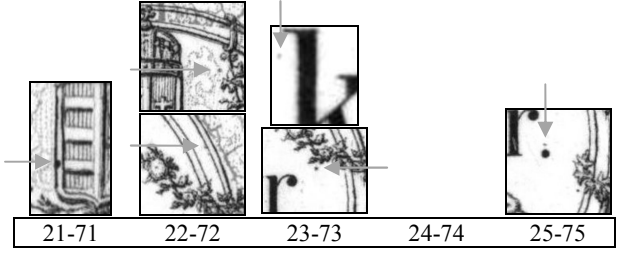
Páros jelek*

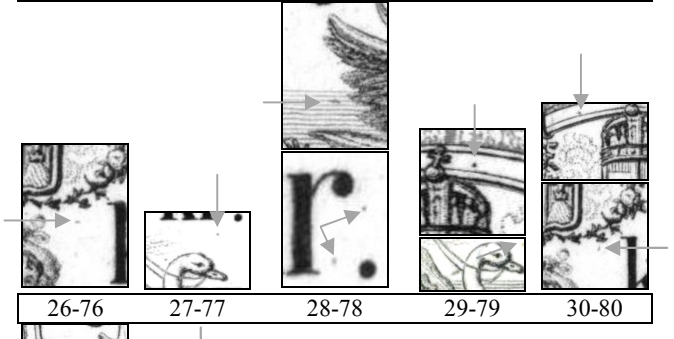

01-51
02-52
03-53
04-54
05-55

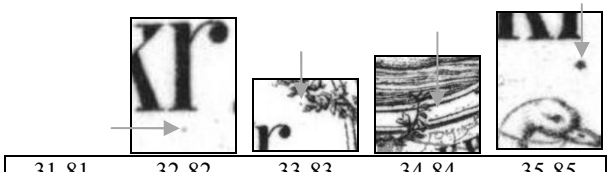

06-56
07-57
08-58
09-59
10-60

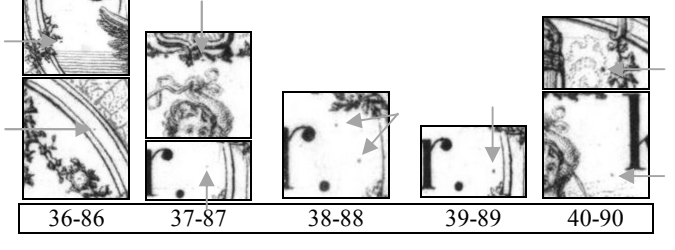

11-61
12-62
13-63
14-64
15-65

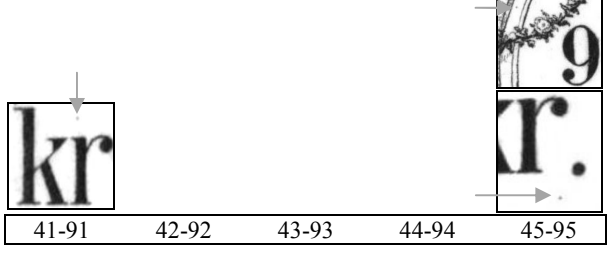

16-66
17-67
18-68
19-69
20-70

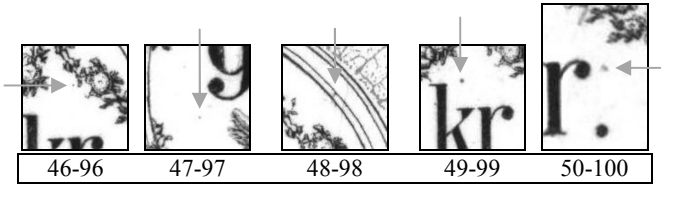

21-71
22-72
23-73
24-74
25-75

26-76
27-77
28-78
29-79
30-80

31-81
32-82
33-83
34-84
35-85

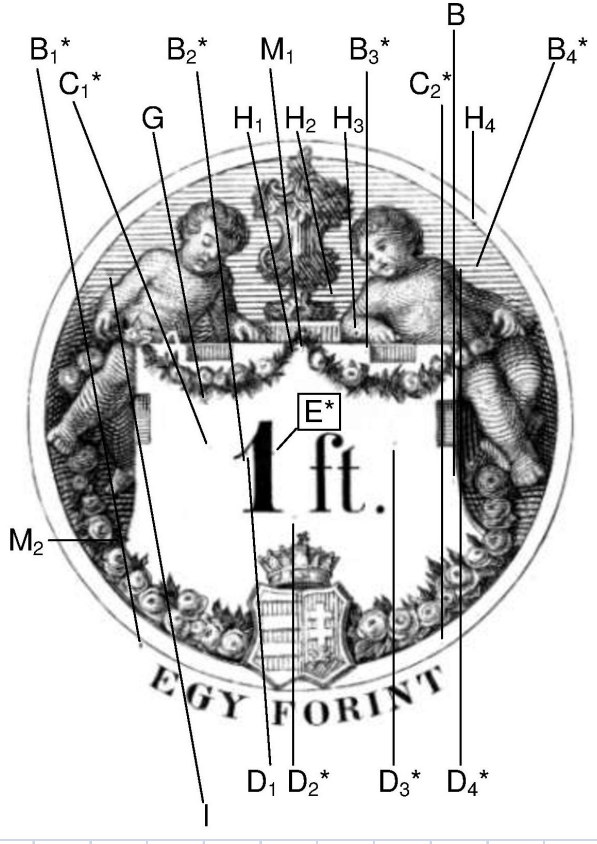

36-86
37-87
38-88
39-89
40-90

41-91
42-92
43-93
44-94
45-95

46-96
47-97
48-98
49-99
50-100

3. FORINTOS CÍMLETEK

Az 1 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	11	B B_{234}*	C_{12}*	D_1 D_{24}*	E*	-	G	H_{1234}	I	-
2.	-	B B_{134}*	C_{12}*	D_1 D_{34}*	E*	-	G	H_{1234}	I	-
3.	-	B B_{1234}*	C_1*	D_1 D_{234}*	E*	-	G	H_{1234}	I	-
4.	-	B B_{1234}*	C_2*	D_1 D_{234}*	-	-	G	H_{1234}	I	-
5.	-	B	C_1*	D_1 D_4*	-	-	G	H_{123}	I	50

B	Pont az értéktábla jobb oldalán.
B_{1*}	Sérülés az „E”-től balra, felfelé.
B_2*	Halvány pont az 1-es fejénél.
B_3*	Pont a táblácska mellett, balra.
B_4*	Pont a válltól távolabb, jobbra.
C_1*	Pont az 1-es fejétől balra
C_2*	Pont a jobb alsó ívnegyedben.
D_1	A ferde szárhoz belülről tapadó pont.
D_2*	Pont a korona felett.
D_3*	Pont a „t”-től jobba fent
D_4*	Pont a jobb váll közelében.
E*	Pont tapad az 1-eshez jobbról.
G	A két rózsa alatti levélhez kapcsolódó alaktalan folt.
H_1	Pont a metszetjeltől balra.
H_2*	Pont a vázától jobbra.
H_3*	Pont az angyal jobb karján.
H_4*	Vonalka a körívben, jobbra.
I	Karika alakú folt a vonalak közt.
M_1	Pont a koszorúk alatt, középen.
M_2	Vonalka a számtábla bal szélén.

Két, minden bélyegen megjelenő rajzhiba (M_{1-2}) metszetjelnek tekinthető. A II.-III.-IV. oszlopban a csoportos ismertetőjelek kombinációiból esetenként következtetni lehet a páros ívhelyre is.

A 2 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	B	-	-	-	-	G*	-	-	-
2.	-	B	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	-	B	-	-	-	-	G*	-	-	-
4.	-	B	-	-	-	-	G*	-	-	-
5.	-	B	-	-	-	-	G*	-	-	-

B	A kard árnyékához alulról pont tapad.
G*	Két függőleges vonal felső végződését karika köti össze az „f” felett.
M	Pont azt „ft” betűi között, középen.

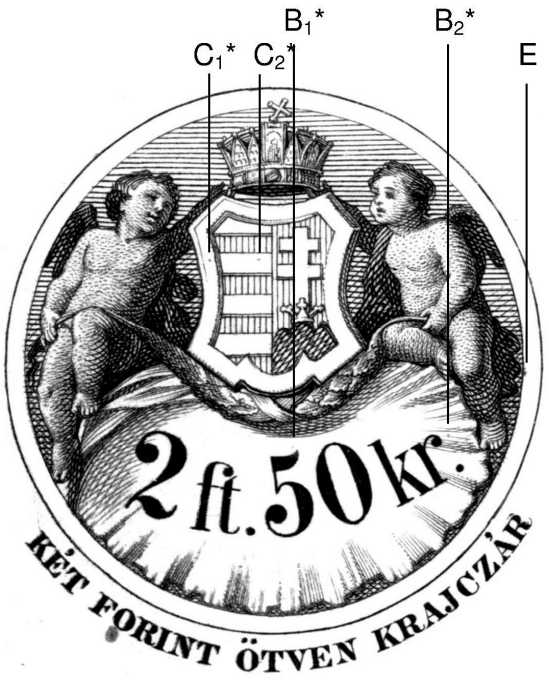
A kétforintoson feltűnően kevés, mindössze két típus fedezhető fel. Az egyik közülük csoportos típusjel lehet, ám a nyomólemeznek, amelyről a vizsgált mintalap készült, ez a helye erősen kopott, ezért ez nem volt biztosan megállapítható.

A feltűnően kevés típusra egy elképzelhető magyarázat, hogy az anyalemezek előállítására valószínűleg a címletek növekvő sorrendjében kerülhetett sor, amire abból lehet következtetni, hogy az érték növekedésével az anyalemezen található ismertetőjelek száma e sorrend szerint nézve csökkenő tendenciájú.

Az ívhelyek emiatt rendszerint egyre nehezebben azonosíthatók, amihez az is hozzájárul, hogy a forintosok 50 bélyeges ívein értelemszerűen nem volt szükség az 50-es ív megkétszerezésére, ezért ezeken − legalábbis eddig − páros ismertetőjeleket nem sikerült találni.

A kétforintos címlet rajzának egy minden bélyegen látszó, és igen feltűnő helyen, az „ft” betűk közt levő pontja valószínűleg akaratlanul jelenik meg a bélyegképen, ami ezért metszetjelnek tekintendő.

A 2,50 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	B_1* B_2*	C_1* C_2*	-	E*	-	-	-	-	-
2.	-	B_1* B_2*	C_1* C_2*	-	E*	-	-	-	-	-
3.	-	B_1* B_2*	C_1* C_2*	-	E*	-	-	-	-	-
4.	-	B_1* B_2*	C_1* C_2*	-	E*	-	-	-	-	-
5.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

B_1*	Pont az 5-ös zászlója csúcsánál.
B_2*	Pont az „r” gombjától jobbra.
C_1*	Pont a címer baloldali keretében.
C_2*	Pont az alulról számított harmadik pólya jobb felén.
E*	Pont tapad a bélyegképet keretező belső körívhez, jobb oldalt, középtájon.

Az anyalemez alábbi három oszlopa azonosítható csoportos típusjelekkel, melyek figyelemre méltó módon mind a lemez bal felén találhatók. A legalsó sor intakt, a típusjelek itt nem, vagy esetenként csak igen gyengén, alig láthatóak. Ha ezek a típusok mind egyaránt a másolattal létrejött kliséken keletkeztek, akkor a lemez jobb felének alsó 5 ívhelyén lehetett az eredeti ötös csík.

A 3 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	-	C*	D	-	F*	G G_1*	H	I	-
2.	-	-	C*	D	E*	F*	G	H	I	-
3.	-	-	-	D	E*	F*	G G_1*	H	I	-
4.	-	-	C*	D	E*	F*	G	H	I	-
5.	-	-	C*	D	E*	F*	G G_1*	H	-	-

C*	Halvány pont a szappanos tálkából kiálló botocskától jobbra.
D	Pont a jobb felső csigahéj szélében, középtájon.
E*	Alig látható, tűszúrásnyi és igen halvány pontocska az ft utáni pont alatt.
F	Az egyik ívelt vonalat keresztező vonalka a bal felső negyedben.
G	Pont a 3-as előtt, balra.
H	Pont a „t” felett.
I*	Vonalra tapadó pont a bal alsó negyedben.

Egy ívelt háttérvonal vastagodása a kép jobb felső negyedében itt is metszetjelnek tekinthető. Az oszlopok jelentős része típusokkal azonosítható.

A három csoportos típusjel alakzata különös módon rendszertelen: a típusjel nélküli pozíciója mindegyiknél más helyre esik.

A 4 forintos típusai és a lemez szerkezete

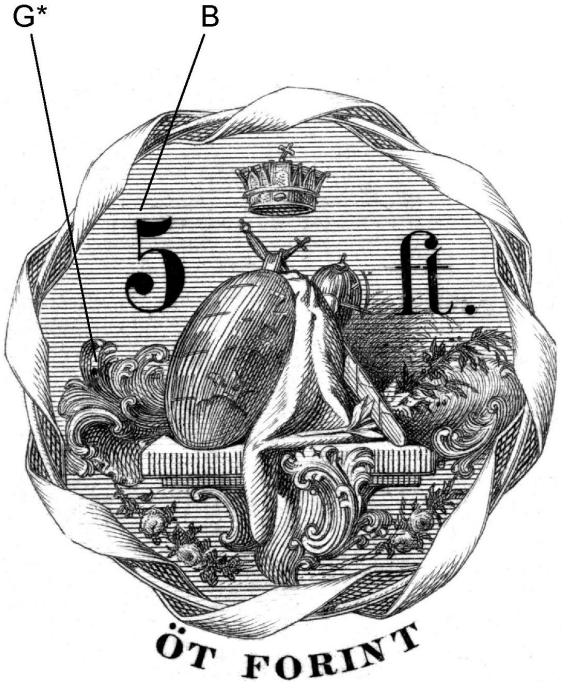
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	-	C_1 C_2	-	E*	-	-	C_2 H	-	J*
2.	-	-	C_1 C_2	-	E*	-	-	C_2 H	-	J*
3.	-	-	C_1 C_2	-	E*	-	-	C_2 H	-	J*
4.	-	-	C_1 C_2	-	-	-	-	C_2 H	-	-
5.	-	-	C_1 C_2	-	-	-	-	C_2 H	-	J*

C	Többletpont az „ft” alatt, a háttér-pontozás három rendes pontja között.
E	Vonalka jobb oldalt, a vállhoz leg-közelebbi levél közepe táján.
J*	Keresztirányú rajzhiba a háttér-vonalkák közt.

A „C” főtípus ismétlődés a jobb lemezfélen azt mutatja, hogy a lemez létrehozásában egy vízszintes ötöscsíknak is szerepe is lehetett, aminek másolásával egy tízes csíkot hoztak létre.

Ugyanis már csakis e főtípust kétszer tartalmazó tízes csíkon keletkezhetett az V. és X. oszlop két különböző, „E” és „J” típusa. Ezek az ötös csíkon még nem létezhettek, különben a „C”-vel együtt vízszintesen szintén duplikálódtak volna. Bármely más magyarázat e két újabb típusjel függőleges irányú elterjedésére csak nehezen lenne elképzelhető.

Az 5 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	B	B	-	-	-	B*	B* H*	-	-
2.	-	B	B	-	-	-	B*	B* H*	-	-
3.	-	B	B	-	-	-	-	B* H*	-	-
4.	-	B	B	-	-	-	B*	B* H*	-	-
5.	-	B	B	-	-	-	-	-	-	-

B	Az 5-ös zászlójának bal oldali hegye törött (eltérő határozottsággal).
G*	Két nagyobb fekete folt egymás alatt a bal oldali középső levélkötegben

A B típusjel az 5-ös zászlója bal oldali hegyének törése, mely a II. oszlopban élesen, a III.-ban kevésbé határozottan jelentkezik. Öt oszloppal arrébb a jobb lemezfélen ugyanez különös módon, csoportos ismertetőjelként ismétlődik. A VIII. oszlopában egy további kettős és meglehetősen kiterjedt csoportos típusjel is látható. E két fekete folt közül a felső kör, az alsó pedig ék alakú.

A 6 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A	B_{1-3}	03	B_{1-3}	B_3	F_{1-2}*	B_{1-3}	08	B_{1-3}	B_3J*
2.	A	B_{1-3}	13	B_{1-3}	B_3	F_{1-2}*	B_{1-3}	18	B_{1-3}	B_3J*
3.	A	B_{1-3}	23	B_{1-3}	B_3	F_{1-2}*	B_{1-3}	28	B_{1-3}	B_3J*
4.	A	B_{1-3}	33	B_{1-3}	B_3	F_{1-2}*	B_{1-3}	38	B_{1-3}	B_3J*
5.	A	B_{1-3}	43	B_{1-3}	B_3	46	B_{1-3}	48	B_{1-3}	B_3

A	Három helyett öt, jobbra lejtve egy vonalban álló fehér folt.
B_1	Pontkettőződés a 6-os számtól balra.
B_2	Két pontot egy harmadik köti össze a 6-os szám alatt, balra.
B_3	Fehér pont a kereszt felső része mellett, balra.
F_1*	Balról pont tapad a korona abroncsához.
F_2*	Alul a középtől jobbra, pont tapad a belső körívhez.
F_3*	Folt a jobb oldali angyalt takaró lepel redőzetén.
J*	A belülről második és harmadik körvonalat összekötő pont a bal oldali szalagdísz felett.

Az anyalemez bal oldalán három oszlopot jelző „B” főtípus jelei közül az V. oszlopban az első kettő hiányzik. Az ötös csík másolása miatt ezek a kombinációk öt pozícióval jobbra megismétlődnek, ahol eközben két további oszlopban csoportos típusjelek is keletkeztek.

A 7 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	-	B_1*	-	B_1*	-	-	B_1*	-	B_1*	-
2.	-	B_1*	-	B_1*	-	-	B_1*	-	B_1*	-
3.	-	B_1*	-	B_1*	-	-	B_1*	-	B_1*	-
4.	-	B_1*	-	B_1*	-	-	B_1*	-	B_1*	-
5.	-	B_2*	-	B_2*	-	-	B_2*	-	B_2*	-

B_1	A címer felezővonala alatt az alsó pólya jobb sarka felett induló és a címer függőleges felezővonala alatt nem látható, de a jobb oldalán rézsútosan a korona felé továbbterjedő sötét folt.
B_2	Lemezsérülés a jobb oldali angyal bal mellbimbója felett.
M	Sötétebb szürke vonalka a 7-es szám feletti növényzetben.

A rajz bal oldalán egy minden bélyegen látható metszetjel a környezeténél sötétebb, szürke vonalka.

A láthatóan függőleges irányú másolásból származó „B_1” típusjel négy oszlop minden bélyegén megjelenik, amivel látszólag ellentmondásban van az utolsó sorban levő „B_2” lemezsérülés ugyanezen oszlopokban való továbbterjedése.

Ez ugyanis csak úgy lehetséges, ha az anyalemezt egy függőleges ötképes csík egymás mellé másolásával, majd két 25 képes lemez összeforrasztásával állították elő, ám akkor mivel magyarázható e jelek meglepő hiánya a páratlan oszlopokban?

A 10 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A*	B_1 B_2	-	D	E	-	B_2	H*	-	E
2.	A*	B_1 B_2	-	D	E	-	B_2	H*	-	E
3.	A*	B_1 B_2	-	D	E	-	B_2	H*	-	E
4.	A*	B_1 B_2	-	D	E	-	B_2	H*	-	E
5.	-	B_1 B_2	-	D	E	-	B_2	-	-	E

A*	Pont az „f” felett, kicsit balra.
B_1	Pont a bal könyök alatt a lepel redőzetén, a „C” ismérvtől kicsit jobbra és lejjebb.
B_2	Pont a redőzeten, az értékjel számai felett.
D	Pont a lepel redőzetén, a „B_1” ismérv helyétől balra és feljebb.
E	Pont a címerben, a legfelső pólya bal sarkában.
H	Pont a térd árnyékolásában.

Az oszlopok nagy része típusokkal azonosítható. Ezek közül kettő olyan csoportos típusjel, amelyeknél a jel − szinte szokásos, igen gyakori módon − az utolsó sorban hiányzik.

Ez arra utal, hogy a legalsó sornak az anyalemezek összeállítsa során megkülönböztetett szerepe lehetett. Sejtésem szerint általában ennek jobb fele tartalmazhatja az eredeti ötös csíkot.

A bal lemezfél gyakran feltűnően több típust tartalmaz, mint a jobb oldali, melyek a jobb állapotú eredetikről készített másolási műveletek során jöhettek létre. A másolás ugyanis egy pozitív bélyegképű munkamásolat közbeiktatásával mindig két lépésből kellett, hogy álljon!

A 12 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A_1 A_2	B_1	C_1 C_2	D_1 D_2	E	F	B_1 G*	C_2	D_1 I	J
2.	A_1 A_2	B_1 B_2	C_1 C_2	D_1 D_2	E	F	B_1 G*	C_2	D_1 I	J
3.	-	B_1 B_2	C_1 C_2	D_1 D_2	E	F	B_1 G*	C_2	D_1 I	J
4.	A_1 A_2	B_1 B_2	C_1 C_2	D_1 D_2	E	F	B_1 G*	C_2	D_1 I	J
5.	A_1 A_2	B_1 B_2	C_1 C_2	D_1 D_2	E	F	B_1	C_2	D_1 I	J

A_1*	Pont tapad a „t” szárához.
A_2*	Pont a kettős körívben.
B_1	Pont a 2-es szárától jobbra.
B_2*	Pont a 2-es talpa felett.
C_1	Szürke foltocska a kagylóban.
C_2	Halvány tűpont az „f” alatt, jobbra.
D_1	Pont a bal angyal kislábujján.
D_2	Pont az előző pont felett, jobbra.
E	Pont a jobb angyal lábfején.
F	Halvány pont a belső körívben.
G*	Pont a térdelő angyal jobb térdén.
I	Az 1-es fejéhez tapadó pont, jobbra.
J	Halvány pont a bal angyal combján.

Ez a lemez a forintos címletek közül kiemelkedően gazdag típusokban, melyek minden oszlopra kiterjednek. Közülük 3 is olyan főtípus, amely a lemez bal és jobb oldalán is látható.

E címlet típusjeleink feltárása jelentős mértékben a solingeni *Ralph Ebner*, itt első alkalommal publikált kutatási eredményeinek köszönhető.

A 15 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A*	-	C*	-	E_1* E_2	-	-	-	I*	J
2.	A*	-	C*	-	E_1* E_2	-	-	-	I*	J
3.	A*	-	C*	-	E_1* E_2	-	-	-	I*	J
4.	A*	-	C*	-	E_1* E_2	-	-	-	I*	J
5.	-	-	-	-	E_2	-	-	-	-	J

A*	Egy többletpont a háttér pontozásában.
C*	A körívhez tapadó kitüremkedés a méhkas ajtaja alatt.
E_1*	Pont az 5-ös zászlójától balra.
E_2	Pont a címer legalsó pólyájának jobb felső sarka közelében.
I*	Az „f” szárához középen, jobbról tapadó pont.
J	Pont a búzakéve közepén.

Az E típusú V. oszlop mindkét típusjelét *Ralph Ebner* fedezte fel.

A 20 forintos típusai és a lemez szerkezete

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	A*	B*	-	-	E*	F*	-	H*	I_1* I_2	J*
2.	A*	B*	-	-	E*	F*	-	H*	I_1* I_2	J*
3.	A*	B*	-	-	E*	-	-	H*	I_1* I_2	J*
4.	A*	B*	-	-	-	F*	-	H*	I_1* I_2	J*
5.	-	-	-	-	-	F*	-	-	I_2	-

A*	A pajzs belső keretvonalához felülről tapadó jobb sarokban.
B*	A pajzs bal oldali fehér szegélyét felül fekete folt köti össze.
E*	Igen halvány, szürke pont a kereszttől jobbra, a háttérvonalak között.
F*	Pont az „I” felett, a kettős körívben.
H*	Pont a felülről második pólya bal szélé-hez tapadva.
I_1*	Pont a legfelső pólya bal sarkában.
I_2	Halvány pont a címer alulról második sávjának közepén.

A csoportos típusjelek többnyire itt is az utolsó sorban hiányoznak. A rendhagyó „E*” és „F*” típus azonban – talán lemezjavítás következtében? – szabálytalan elrendezésű.

Az „A”, „B” és „E” típusok felfedezése *Ralph Ebnernek* köszönhető.

Irodalom

1. Szép Endre: A 12 kr-os okmánybélyeg (1868–1891) I. nyomólemezének javítása OKMÁNYBÉLYEG 1991/1.
2. Szücs és társai: „Pénzügyi bélyegek a Habsburg birodalomban és Magyarországon”, a szerzők kiadása, 2007. Budapest.
3. Szücs Károly: Az egykrajcáros magyar okmánybélyeg ívrekonstrukciója, Philatelica 11/1.

HÍREK

ISMÉT AZ 50 KRAJCÁROS TÁVIRATLAPRÓL

Varjasi Mihálynak a Philatelica 13/2. számában megjelent táviratokról szóló cikkéhez hozzá tudom tenni, hogy a 9b ábrán látható 50 krajcáros táviratlapból van egy használt kivágásom, amit mellékelve bemutatok. Miután megvettem, megkérdeztem róla Karl Endrődit, aki azt válaszolta, hogy ez az első használt 50 krajcáros űrlaprészlet, amit látott.

Az ilyen űrlapok rendszerint mind megsemmisültek. Amíg újabb elő nem kerül, ez egy unikát, amely a rajta látható bélyegzésrészlet „ … SSÓ” szövege szerint brassói felhasználású.

Drs. Paul de Leeuv van Weenen, Hollandia

A TAKARÉKBETÉT RAGJEGYEKRŐL

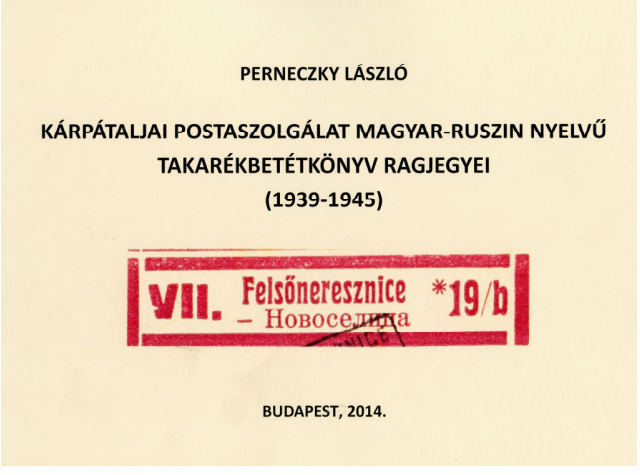
A Mafitt Gervay Alapítványa támogatásával a szerző kiadásában megjelent *Dr. Perneczky László: „Kárpátaljai postaszolgálat magyar-ruszin nyelvű takarékbetétkönyv ragjegyei (1939-1945)” c. tanulmánya.*

A ruszinok kultúrtörténetének 1939–1944 évek közötti időszakában Kárpátalja magyarok által visszafoglalt területén kétnyelvű, latin és cirill betűkkel írt magyar, illetve ruszin helységneveket tartalmazó postai bélyegzők és nyomtatványok voltak forgalomban, így a Magyar Királyi Posta *ajánlott ragjegyei* szövegében is.

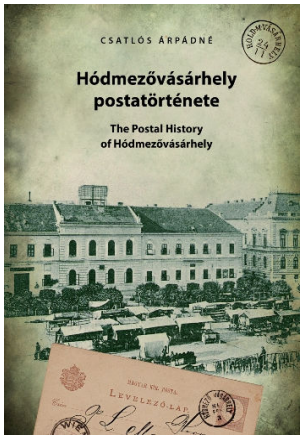
Jelen tanulmány fő forrását egy-olyan – kb. 200 db *postatakarékpénztári ragjegyből* álló – anyag jelenti, amely a címben szereplő, eddig alig publikált, ezért ismeretlennek tekinthető kétnyelvű ragjegyeket tartalmazza. Ez adta a lehetőséget a parafilatéliában fehér foltot jelentő téma kutatására.

Új eredményekhez vezetett a szerző azon felismerése, hogy e ragjegyeket célszerű együtt vizsgálni az azonos korszakból származó, *hasonló szöveget* tartalmazó kárpátaljai kétnyelvű (R) ajánlott ragjegyekkel, mert ez áttekinthetővé tette a postatakarékpénztári ragjegyek rendszerezését is, sőt ez kedvezően visszahatott az ajánlott ragjegyekről szerzett eddigi ismeretekre is. Lényegében tehát e kétfajta ragjegy egybevetésének eredményeit mutatja be a kiadvány.

A szerző az első részben összefoglalja a *Magyar Királyi Postatakarékpénztár* történetére vonatkozó legfőbb információkat és bemutatja a posta által használt ajánlott és takarékpénztári ragjegyeket. *102 postahelynél lehetséges a kétféle ragjegyen lévő magyar és ruszin szöveg összehasonlítása*, amelynek részleteivel a második rész foglalkozik.

KÖNYVISMERTETÉS

A hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ 2014-ben jelentette meg Csatlós Árpádné: *„Hódmezővásárhely postatörténete”* c. 100 oldalas könyvét magyar és angol nyelven. A kétnyelvűség igénye és megvalósítása önmagában olyan dicséretes tett, amelyért a szerzőt és a kiadót minden tiszteletet és köszönet megillet.

A könyv bemutatja Hódmezővásárhely, régebbi nevén Holdmezővásárhely postatörténetét 1845-től, az első uradalmi posta létesítésétől kezdve napjainkig. (Az 1845-ös évben már öt éve használtak bélyeget Angliában, amikor a településnek még nem volt postahivatala sem!).

Az első vonalas bélyegző még H.M.Vasarhely szövegű volt, ezt követte a dátumos Hold-M-vásárhely bélyegző, míg azután 1883-ban az első teljes évszámot tartalmazó keletbélyegzők áttértek a korábban is ismert Hódmezővásárhely elnevezésre. A város címerében, mint egy látványos levélzáró, a hold, mint szimbólum megmaradt. Mások szerint a hód előtag a környékbeli hold alakú Hód-tóra utal.

A könyv érdekessége, hogy a postaszolgálat fejlődését egyidejűleg illusztrálja postai bélyegzőkkel, dokumentumokkal, egyforma súlyt helyezve a postaszolgálat fejlődésének mérföldköveire, a postai épületek létesülésére és arra, hogy milyen postatörténeti, markofilatéliai dokumentumok illusztrálják az elmúlt 170 év postatörténetét. A szerző említést tesz arról is, ha egy-egy postahivatalban feladott küldeménnyel még egyáltalán nem találkozott.

Hódmezővásárhely postatörténetének ismertetésénél nem kerüli el a szerző figyelmét az, hogy miként hat a vasút fejlődése a postai szolgáltatások fejlődésére, hol és hányas számú postahivatal működött, illetve működik jelenleg is. Talán nem véletlen a bevásárlóközpontok postai jelentőségének megemlítése sem: a TESCO bevásárló központban működő legújabb postahivatal igen nagy forgalmú. Az 1. sz. postahivatal története külön fejezetet érdemel, még a kisebb, építése körüli bonyodalmak sem kerülik el a szerző figyelmét. Könyvét a nagyközönségnek szánta, feltételezve azt is, hogy a múzeumi látogatók nem ismerik a portós levelek fogalmát, a különféle postai bélyegzők típusait, vagyis a filatelista ismeretterjesztés is a szerző egyértelmű törekvése.

Izgalmas fejezet a külterületi postahivatalok történetének ismertetése, számos külterületi kézbesítő bélyegzőjének bemutatása. Találó a korszerű külterületi kézbesítés megkezdésének emlékére kiadott kunszentmiklósi boríték bemutatása. Egy pesti gyűjtőnek talán fogalma sincs arról, hogy hol van Batida, Erzsébet, Gorzsa, Kardoskút, Kakasszék, Kopáncs, Kútvölgy, Székkutas. Mártély, amely művésztelepéről, holtágáról híres, így a pesti ember is ismerheti nevét. Ma már önálló község, így postahivatala is önállóan működik.

A postatörténet világából származó érdekességek, különlegességek azt mutatják, hogy a szerző nem futamodik meg egy-egy izgalmas cikk közlésétől. 1929-ben nyílt meg az 1. postahivatal új épületében és ekkor a főhivatal vezetője 19 pontban foglalta össze a lakosságnak szóló intelmeit a Vásárhelyi Reggeli Újságban.

Nézzünk néhány pontot:

„11. Postai meghatalmazás csak akkor érvényes, ha azt a levélhordó, vagy a kir. közjegyző előtt állítjuk ki.

15. Napi 8 fillérért szórakozhat, művelődhet s tanít-hat, ha rádiót szerez be.

17. Aki rádió-orvhallgatót feljelent, 5 pengő tetten-érési jutalékban részesül."

A szerzőből ebben a fejezetben tör elő igazán a bélyeggyűjtő, hiszen bemutat pl. egy Lengyelországban feladott levelet, amelyet Lwowból adtak fel Dr. Grünfeld Sándornak, rajta 1934-es Challenge bélyegekkel és emlékbélyegzéssel, vagy egy után küldött levelet.

A szerző komoly szakmai felkészültségét mutatja, hogy összefoglaló postatörténeti áttekintést is ad a Magyar Posta és Hódmezővásárhely postatörténetéről az évszámokat táblázatba foglalva, egymás mellé helyezve az országos és helyi események dátumait, eseményeit.

Csatlós Árpádnét minden dicséret megilleti, mert könyve segítségével nemcsak a postatörténet, hanem Hódmezővásárhely és környéke történetébe is bepillantást enged. Nyugodtan kijelenthetjük, hogy a most megjelent könyvnek kitűnő folytatása lesz a helyi bélyeggyűjtés emlékeinek, a helyi alkalmi bélyegzőknek, ajánlási ragjegyeknek, okmánybélyegeknek bemutatása egy későbbi kötetben. A könyvet kiadó múzeumon kívül külön köszönet illeti a könyv kiadását támogató magánszemélyeket és a Gervay Mihály Magyar Postatörténeti Alapítványt, amely az angol nyelvre történő fordítás költségeit magára vállalta.

Dr. Lővei György
a Gervay Alapítvány Kuratóriumának elnöke

IV. MAFITT SZALON A BÉLYEGMÚZEUMBAN: A „GYŰJTEMÉNYEINK GYÖNGYSZEMEI" BEMUTATÓ

A közönségnek legjobban tetsző objektum az első magyar kőnyomatos díjjegyes levélboríték volt, amit Barabássy Miklós mutatott be. Bemutatónk teljes anyaga megtekinthető a honlapon, és nagy felbontásban a 14/2. lapszám honlapunkról letölthető CD mellékletén is. A sikerre való tekintettel lesz folytatás!

A Mafitt 25 évfordulójára rendezett Szalon zárása alkalmából ünnepi emléklapokat adtunk át az eseményen megjelent alapító tagjainknak.

Dr. Soóky Dezső alapító és tiszteleti tagunk a Szalon bensőséges záróünnepén

A PHILATELICA NEMZETKÖZI SZEREPLÉSEI

Lapunk a második nemzetközi FIP nagy ezüstérmét nyerte el a Philakorea 2014 kiállításon, amely a hátsó borítón látható. Megújult újságunk 2011-14 közti évfolyamait, a CD mellékleteket is csatolva, idén ismét beneveztük a London 2015 FEPA kiállításra.

Az 1971-ben indított lap félévente jelenik meg, az 1991-ben kezdődőtt húsz év szünet után
2011-től a Mafitt tagdíjfizető tagjai számára szükséges mennyiségbenn magyar és párhuzamosan angol nyelven is
(az angol mutáció 50 alatti példányban készül.)

A lap teljes tartalma és digitális lemezmelléklete a Mafitt honlapjáról letölthető: www.mafitt.hu

This paper and the CD attachment is available on the website of Mafitt at www.mafitt.hu

XXV. évfolyam

ISSN 0324–4806

Magyar Filatéliai Tudományos Társaság
Hungarian Society for Philatelic Researches

H-1074 Budapest, Harsfa u. 47. www.mafitt. hu e-mail: info@mafitt.hu

Ára: 1.800 Ft

A Philatelica díjai / Awards of Philatelica

2013.

2014

A Mafitt nevének angol fordítását a két kiállítás között helyesbítettük
The Mafitt's name in English were corrected between this two exhibit